

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร. กระมล ทองธรรมชาติ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒๐/๒๕๕๔

วันที่ ๓ สิงหาคม ๒๕๕๔

เรื่อง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขอให้วินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เสนอคำร้อง ลงวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๕๔ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ กรณี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วย ข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๑. ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า

๑.๑ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ผู้ถูกร้อง ดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในรัฐบาล พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ รวม ๓ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ยื่นเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑

๑.๒ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้ง ความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งแล้วเสร็จและ ทำรายงานผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินไปประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๒ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แล้ว

ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีนั้น ระหว่างตรวจสอบความถูกต้องและความ มีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ปรากฏว่า ในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ สื่อมวลชนได้เสนอข่าวเกี่ยวกับการโอนหุ้นของผู้ถูกร้องให้แม่บ้าน คนรับใช้ คนขับรถ ยามรักษาความปลอดภัย และคนใกล้ชิดคนอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง และว่าที่ร้อยตรี เสี่ยม บุษบาบาน มีหนังสือลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๓ ขอให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง

๑.๓ ผู้ร้องมีมติเมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ รับทราบข้อมูลจากการเสนอข่าวของสื่อมวลชนและคำร้องของว่าที่ร้อยตรี เสงี่ยม ฯ และให้นำเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาตรวจสอบต่อไป โดยมอบหมายให้คุณหญิงปรีญา เกษมสันต์ ณ อยุธยา กรรมการ ป.ป.ช. เสนอรายชื่อบุคคลเพื่อแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการตรวจสอบและสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องและต่อมาผู้ร้องมีคำสั่งที่ ๑๖๕/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๒๘ กันยายน ๒๕๕๓ และที่ ๑๗๔/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ โดยมีคุณหญิงปรีญา ฯ เป็นประธาน คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ ดำเนินการแล้ว เสนอรายงานผลการตรวจสอบ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๕๓ ต่อผู้ร้อง

๑.๔ ผู้ร้องพิจารณาในการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ สรุปได้ว่า จากผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ผู้ถูกร้องยอมรับ ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่อยู่ในนามของตนเอง คู่สมรส และที่อยู่ในนามของบุคคลอื่น ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง ซึ่งแยกประเด็นพิจารณาเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๑.๔.๑ ทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของผู้ถูกร้อง และในชื่อของคู่สมรสผู้ถูกร้องปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินในนามของตนเอง เป็นหุ้นสองบริษัท รวมมูลค่า ๖,๗๕๐ บาท ไม่แสดงรายการทรัพย์สินในนามของคู่สมรสผู้ถูกร้อง เป็นหุ้นสามบริษัท และตัวสัญญาใช้เงินหนึ่งฉบับ รวมมูลค่า ๖,๔๖๖,๗๕๕.๓๕ บาท

ผู้ร้องพิเคราะห์แล้วเห็นว่า ทรัพย์สินดังกล่าวมีมูลค่าเพียงเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับมูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด และทรัพย์สินดังกล่าวยังคงมีชื่อของผู้ถูกร้องและคู่สมรส การไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว ไม่ทำให้ผู้ถูกร้องได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด จึงเห็นว่า ผู้ถูกร้องไม่จงใจปกปิดไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าวในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้ง

๑.๔.๒ ทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ปรากฏว่า ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตน และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ดังนี้

ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง จำนวน ๒,๓๗๑,๗๒๖,๓๗๑ บาท

ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่ง จำนวน ๑,๕๒๓,๑๕๗,๖๕๗ บาท

ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี จำนวน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๓ บาท

ผู้ถูกร้องชี้แจงเหตุผลในการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน สรุปได้ว่า บางบริษัทเป็นการซื้อหุ้นบางส่วนจากผู้ถือหุ้นเดิมซึ่งได้รับความเดือดร้อนทางการเงินและมาขอความช่วยเหลือ โดยผู้นั้นยังไม่ประสงค์จะให้ผู้อื่นทราบว่า คู่สมรสผู้ถูกร้องช่วยเหลือบางบริษัทเป็นการเพิ่มจำนวนผู้ถือหุ้นให้มีเสียงข้างมากในการลงมติของผู้ถือหุ้น บางบริษัทจดทะเบียนจัดตั้งใหม่ เพื่อรองรับงานการว่าจ้างต่อจากบริษัทอื่น

จึงเข้าไปซื้อหุ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ถือหุ้นเดิมของบริษัทดังกล่าว บางบริษัทกำลังจะหยุดดำเนินกิจการ บางบริษัทเพื่อมิให้ตน และ/หรือคู่สมรส หรือบริษัทที่เข้าไปถือหุ้นเสียชื่อเสียง ถ้าหากมี เช่น บริษัท อัลไพน์ กอล์ฟ ฯ

ทั้งยังชี้แจงว่า ไม่สนใจ ไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว เพราะไม่ทราบข้อเท็จจริงการถือหุ้น ของบุคคลที่คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการ ไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนและ ไม่ทราบรายละเอียดการบริหารจัดการธุรกิจของบริษัทต่างๆ ของคู่สมรส ทรัพย์สิน คือ หุ้นที่ไม่แสดงไว้ในบัญชี ฯ เมื่อเทียบกับทรัพย์สินที่แสดงในบัญชี ฯ แต่ละครึ่ง มีจำนวนที่น้อยมาก ผู้ถูกร้องและ เลขาธิการส่วนตัวไม่เข้าใจข้อกำหนด ระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. และรายละเอียดการกรอกรายการ ทรัพย์สิน ฯ ในบัญชี อีกทั้งการที่จะแสดงหรือไม่แสดงทรัพย์สินดังกล่าวไม่เป็นเหตุให้ผู้ถูกร้อง ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์แต่อย่างใด

๑.๕ ผู้ร้องเห็นว่า การไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตนเองและคู่สมรสในบัญชี ฯ ที่ยื่น ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ แต่เพื่อให้ทราบถึงเจตนา ของผู้ยื่นบัญชี ฯ ว่า เป็นการกระทำโดยจงใจหรือไม่ จึงต้องตรวจสอบถึงรายละเอียดของพยานหลักฐาน เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งจากพยานหลักฐานและคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาดังนี้

๑.๕.๑ มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ในบริษัทต่างๆ จริงหรือไม่

จากพยานเอกสารและคำให้การของนางฉวี บุรกลีกร, นายวิชัย ช่างเหล็ก, นายชัยรัตน์ เชียงพุกษ์, นางดวงตา ประมูลเรือง (วงศ์ภักดี), นายพรทิพย์ เชียงพุกษ์, นางสาวบุญชู เจริญประดับ นางกาญจนาภา หงษ์เหิน คู่สมรสผู้ถูกร้องและผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ได้มีการใช้ชื่อนางฉวี ฯ นายวิชัย ฯ นายพรทิพย์ ฯ นายวันชัย ฯ นางสาวดวงตา วงศ์ภักดี (นางดวงตา ฯ) นางสาวบุญชู ฯ นางสาวสุกัญญา แซ่เฮ้ง นายมานัส ใจยา และนายสวัสดิ์ ชิงรัมย์ ซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดกับครอบครัวชินวัตร ถือหุ้นในบริษัทต่างๆ แทนจริง และใช้ชื่อบางคนเป็นกรรมการในบริษัทต่างๆ ด้วย อาทิ นางฉวี ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท อุดมวรรณ จำกัด และบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด นางสาวบุญชู ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท เอสซี แอสเสท จำกัด และบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ ฯ นางสาวดวงตา ฯ มีชื่อเป็นกรรมการในบริษัท โอ เอ ไอ พร็อพเพอร์ตี้ ฯ (บริษัท เอฟ เอฟ พี จำกัด) และบริษัท เพจเจอร์เชลล์ จำกัด โดยที่บุคคลเหล่านั้นไม่รู้รายละเอียดของการเป็นผู้มีชื่อถือหุ้น และเป็นกรรมการ ในบริษัทดังกล่าว

โดยที่ปรากฏพยานเอกสารว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลทั้ง ๑๐ คนข้างต้น การที่จะฟังว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นแทนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องแต่เพียงผู้เดียว ไม่อาจรับฟังเป็นยุติได้ จึงต้องพิจารณาในประเด็นที่ ๑.๕.๒

๑.๕.๒ การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่างๆ นั้น เป็นการถือหุ้นแทนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องทั้งหมด หรือไม่

ผู้ถูกร้องชี้แจงว่า หุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลต่างๆ ทั้ง ๑๐ คน และไม่แสดงไว้ในบัญชี ฯ นั้น เป็นหุ้นของกลุ่มสมรสทั้งหมด และบุคคลที่มีชื่อถือหุ้นแทนต่างให้การว่า ได้รับการร้องขอจากกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องว่า จะขอใช้ชื่อถือหุ้นแทนและต่อมานางกาญจนาภา ฯ เลขานุการส่วนตัวกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง นำเอกสารต่างๆ มาให้ตนลงลายมือชื่อ พวกตนไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการมีชื่อถือหุ้นในบริษัทต่างๆ เลย เพียงแต่ลงลายมือชื่อในเอกสารที่นางกาญจนาภา ฯ นำมาให้ลงลายมือชื่อเท่านั้น ส่วนหุ้นดังกล่าวจะเป็นของใคร อย่างไร พวกตนไม่ทราบ ทั้งนี้ ปรากฏเอกสารที่ฟังได้ว่า มีการโอนหุ้นโดยตรงระหว่างผู้ถูกร้องไปยังบุคคลดังกล่าวเป็นผู้ถือหุ้นแทน ดังนี้

(๑) บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่นส์ จำกัด (มหาชน) ปรากฏพยานหลักฐานว่า ผู้ถูกร้องโอนหุ้นไปยังผู้มีชื่อถือหุ้นแทนโดยตรง ก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕ ได้โอนหุ้นให้แก่นางสาวดวงตา ฯ นางสาวสุกัญญา ฯ นางสาวบุญชู ฯ นายวิชัย ฯ นายมานัส ฯ และนายพรทิพย์ ฯ คนละ ๓๕๖,๕๐๐ หุ้น และนายชัยรัตน์ ฯ ๓๕๖,๓๐๐ หุ้น รวม ๒,๔๒๕,๓๐๐ หุ้น ซึ่งแสดงว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทนผู้ถูกร้องอยู่ก่อนที่ผู้ถูกร้องจะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง และถือหุ้นในบริษัทดังกล่าวตลอดมา แม้ผู้ถูกร้องจะเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว บุคคลดังกล่าวยังคงถือหุ้นในบริษัทนั้นโดยตลอด โดยบางคนถือหุ้นเพิ่มขึ้นจากเดิมด้วย จึงฟังได้ว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีชื่อถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง

(๒) กรณีบริษัท อินโฟลิงค์ จำกัด ปรากฏพยานหลักฐานว่า เมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๔๒ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นของตน ๕๐๓ หุ้น ให้นางสาวบุญชู ฯ กลุ่มสมรสผู้ถูกร้องโอนหุ้นจำนวน ๒ หุ้น ให้ นายวิชัย ฯ ต่อมาวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๔๒ นางสาวบุญชู ฯ โอนหุ้นคืนให้แก่ผู้ถูกร้อง และนายวิชัย ฯ โอนหุ้นคืนให้แก่กลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง และวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๓ ผู้ถูกร้องโอนหุ้นคืนให้นางสาวบุญชู ฯ และกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องโอนหุ้นคืนให้นายวิชัย ฯ เช่นเดียวกัน จึงฟังได้ว่า ในบริษัท อินโฟลิงค์ ฯ ผู้ถูกร้องใช้ชื่อนางสาวบุญชู ฯ เป็นผู้ถือหุ้นแทน ส่วนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องใช้ชื่อนายวิชัย ฯ เป็นผู้ถือหุ้นแทน

ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ ขัดแย้งกับคำชี้แจงของผู้ถูกร้อง ที่อ้างว่า เมื่อเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองในปี ๒๕๓๗ ได้โอนหุ้นในลักษณะโอนลอยให้กลุ่มสมรสไปดำเนินการและไม่ทราบว่า ได้ไป

ดำเนินการกับหุ้นดังกล่าวอย่างไร ดังนั้น การใช้ชื่อบุคคลต่าง ๆ ถือหุ้นแทนนั้นจึงมีทั้งที่เป็นการใช้ชื่อ
ถือหุ้นแทนผู้ถูกร้องและคู่สมรส

๑.๕.๓ การที่คู่สมรสผู้ถูกร้องใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนนั้น ผู้ถูกร้องทราบถึง
ข้อเท็จจริงดังกล่าว หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องทราบถึงการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทต่าง ๆ เพราะ
ทั้งผู้ถูกร้องและคู่สมรสได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นในบริษัทต่าง ๆ แทน เป็นเวลานานแล้ว ตั้งแต่เริ่มต้นทำธุรกิจ
เช่น บริษัท เทเลอินโฟ มีเดีย จำกัด ผู้ถูกร้องได้โอนหุ้นให้นางสาวบุญชู ๑ บริษัท เพจเจอร์เซลส์ จำกัด
ได้โอนหุ้นให้นางสาวดวงตา ๑ ซึ่งถือว่า เป็นการให้ถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง ส่วนเหตุผลที่ให้บุคคลอื่น
ถือหุ้นแทนมีต่าง ๆ กัน ตามคำชี้แจงของผู้ถูกร้องข้างต้น แม้อันผู้ถูกร้องอ้างว่า ได้มอบหมายให้
คู่สมรสเป็นผู้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องหุ้นต่าง ๆ ทั้งหมด แต่ก็ปรากฏพยานหลักฐานว่า หุ้นที่มีชื่อบุคคลอื่น
ถือแทนในบางบริษัทเป็นการโอนกันโดยตรงระหว่างผู้ถูกร้องกับบุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นเหล่านั้น เช่น หุ้น
บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ๑ และหุ้นบริษัท อินโฟลิงค์ ๑ ประกอบกับบุคคลผู้มีชื่อถือหุ้นแทนในบริษัท
ต่าง ๆ ล้วนเป็นบุคคลผู้ใกล้ชิด อาศัยและทำงานอยู่กับผู้ถูกร้อง อาทิ นางสาวบุญชู ๑ เป็นแม่ครัว
นางสาวดวงตา ๑ เป็นคนเลี้ยงบุตร นางสาวสุกัญญา ๑ เป็นคนรับใช้ นายวิชัย ๑ เป็นคนขับรถ
นายชัยรัตน์ ๑ เป็นยามรักษาความปลอดภัย นายพรทิมพ์ ๑ และนายมานัส ๑ เป็นพนักงานของบริษัท
และช่วยทำงานที่บ้านด้วย นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องและคู่สมรส เป็นสามีภรรยาที่ร่วมกันดำเนินธุรกิจ
มาตั้งแต่ต้นเป็นเวลานาน รวมทั้งร่วมกันบริหารบริษัทต่าง ๆ ด้วย จึงเชื่อว่า บุคคลทั้งสองย่อมทราบและ
ล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สิน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องปฏิเสธว่า ตนไม่รู้และไม่ทราบเกี่ยวกับการจัดการ
ทรัพย์สินจึงไม่อาจรับฟังได้

๑.๕.๔ การจัดทำบัญชี ๑ ยื่นต่อผู้ร้อง โดยไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นของตน
และ/หรือคู่สมรสที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทนและอ้างว่ามอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำและไม่รู้กฎหมาย
รับฟังได้หรือไม่

พิเคราะห์แล้วเห็นว่า โดยเหตุผลข้อกฎหมายแล้ว บุคคลใดจะกล่าวอ้างว่าไม่รู้กฎหมายเพื่อให้
ตนพ้นจากความรับผิดชอบไม่สามารถจะกล่าวอ้างได้ นอกจากนี้ สำนักงาน ป.ป.ป. ซึ่งทำหน้าที่เป็น
หน่วยงานธุรการให้ผู้ร้อง ในขณะที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง
รองนายกรัฐมนตรี ได้จัดทำแบบพร้อมเผยแพร่ไปยังผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ว่าทรัพย์สินและหนี้สิน
ที่ยื่นแสดง ให้รวมถึงทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นและก่อนที่ผู้ถูกร้อง
จะยื่นบัญชี ๑ ครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีมาแล้วหนึ่งปี ในเดือนกรกฎาคม ๒๕๕๑

ผู้ร้องออกกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๕ ตอนที่ ๔๑ ก วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ กระเบียบดังกล่าวอธิบายถึงการยื่นบัญชี ฯ ไว้อย่างชัดเจนในข้อ ๑๑ ว่า ททรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดง ให้หมายความรวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและที่มีได้อยู่ในความครอบครองของผู้ยื่นบัญชี ฯ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วย ทั้งภายหลังจากการออกกระเบียบดังกล่าว ผู้ร้องประกาศ ให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ใช้แบบบัญชี ฯ ตามประกาศของผู้ร้อง พร้อมทั้งสำนักงาน ป.ป.ช. จัดพิมพ์แบบ พร้อมคำอธิบายแจกให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ใช้เป็นการทั่วไปและผู้ถูกร้องได้ใช้แบบดังกล่าวในการยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง

สำหรับกรณีที่ว่าในการจัดทำบัญชี ฯ ยื่นต่อผู้ร้อง ได้มอบหมายให้ นางกมลวัน โชติตะพุกคณะ เลขานุการส่วนตัว เป็นผู้รวบรวมรายละเอียดของทรัพย์สินและหนี้สินโดยทรัพย์สินและหนี้สินใน ส่วนของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ นางกาญจนาภา ฯ เลขานุการส่วนตัวของคู่สมรสผู้ถูกร้อง เป็นผู้รวบรวมรายละเอียดนั้น นางกมลวัน ฯ ให้การว่า อ่านและเข้าใจคำอธิบายแบบบัญชี ฯ ว่า ททรัพย์สิน ให้หมายความรวมถึงทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นด้วย แต่โดยที่ผู้ถูกร้องไม่มีทรัพย์สินที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น จึงไม่แสดง ส่วนนางกาญจนาภา ฯ ให้การในทำนองเดียวกันว่า เข้าใจความหมายและคำอธิบายตามแบบ แต่ให้เหตุผลว่า ที่ไม่แสดงรายการทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น เนื่องจาก ในแบบที่ให้กรอกรายการ ระบุเฉพาะของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเท่านั้น จึงกรอก เฉพาะตามแบบที่มีอยู่

พิเคราะห์จากคำให้การของบุคคลทั้งสองแล้ว เห็นว่าผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รวบรวม รายละเอียดทรัพย์สิน ต่างได้อ่านคำอธิบาย และเข้าใจความหมายดี และตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ การยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้ถูกร้องในฐานะดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีในขณะนั้น จะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ดังนั้น การที่จะปฏิเสธไม่ทราบรายละเอียดข้อเท็จจริงกรณีให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทนแล้วไม่แสดงรายการ หุ้นดังกล่าวไว้ในบัญชี ฯ โดยอ้างว่า มอบหมายให้เลขานุการเป็นผู้จัดทำ จึงไม่มีหน้าที่ที่จะรับฟังได้

นอกจากนี้ ปรากฏพยานหลักฐานว่า การสั่งซื้อ สั่งขาย การโอนหุ้น และการรับเงินปันผลที่อยู่ใน ชื่อบุคคลอื่น ล้วนเป็นไปตามคำสั่งของคู่สมรสผู้ถูกร้องทั้งสิ้น แม้แต่ในการรับเงินปันผลของหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งบริษัทต้องส่งจ่ายเป็นเช็คระบุชื่อเข้าบัญชีผู้มีชื่อถือหุ้นมีการนำเช็คเงินปันผล ดังกล่าวเข้าบัญชีเงินฝากของคู่สมรสผู้ถูกร้อง การดำเนินการดังกล่าว นางกาญจนาภา ฯ ได้รายงาน

ให้คู่สมรสผู้ถูกร้องทราบ และจัดทำแฟ้มทรัพย์สินที่บุคคลอื่นถือแทนโดยแยกจัดเก็บไว้เป็นรายบุคคล สามารถตรวจสอบและรับทราบได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนการซื้อขายหุ้นบริษัท ซินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งปรากฏหลักฐานว่า นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ซื้อหุ้นจากนางสาวดวงตา ๑ ๕.๕ ล้านหุ้น มูลค่า ๓๓๘ ล้านบาท นั้น นายบรรณพจน์ ๑ ยอมรับว่า ไม่ได้เป็นผู้ซื้อ แต่คู่สมรสผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้และนางกาญจนาภา ๑ ให้การว่า อาศัยระบบ การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ๑ โอนหุ้น ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าในการซื้อและการขายให้ โบรกเกอร์ ร้อยละ ๐.๕ รวมเป็นร้อยละ ๑ นอกจากนั้น การนำชื่อบุคคลอื่นมาถือหุ้นบริษัทต่างๆ นั้น ผู้ถูกร้องและคู่สมรสยังเป็นเจ้าของที่แท้จริงอยู่ เพราะมีการทำหลักฐานการโอนกรรมสิทธิ์ในหุ้นทุกหุ้น กลับคืนไว้ล่วงหน้า เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาในภายหลัง ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ตนไม่ทราบ รายละเอียดข้อเท็จจริงที่ไม่แสดงรายการหุ้นของตน และ/หรือคู่สมรส ที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นเป็นผู้ถือแทน โดยอ้างว่า มอบหมายให้ผู้อื่นเป็นผู้จัดทำและไม่รู้กฎหมาย จึงรับฟังไม่ได้

๑.๕.๕ เหตุใดผู้ถูกร้องจึงไม่แสดงรายการทรัพย์สินของตน และ/หรือคู่สมรส ที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ในบัญชี ๑ ที่ยื่นต่อผู้ร้อง

พิเคราะห์คำชี้แจงของผู้ถูกร้องแล้วเห็นว่า การดำเนินธุรกิจเพื่อแสวงหากำไรสูงสุดนั้น ต้องพยายามดำเนินการเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้า โดยอาศัยปัจจัยต่างๆ สนับสนุนจำนวนมาก อาทิ การเข้าไปครอบงำกิจการบริษัทต่างๆ รวมทั้งการทำธุรกรรมเชื่อมโยงระหว่างบริษัทในเครือของตนเอง บางครั้งไม่สามารถเปิดเผยชื่อของตนเอง และ/หรือคู่สมรสได้ จึงต้องใช้ชื่อบุคคลอื่นแทน เพื่อปิดบัง อำพรางมิให้บุคคลภายนอกและสาธารณชนทราบ นอกจากนั้น การใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนยังเป็นผล ให้ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ต้องกระทำการบางอย่างไม่ถูกต้องตามระเบียบวิธีปฏิบัติ และข้อบังคับ ต่างๆ ที่วิญญูชนทั่วไปพึงปฏิบัติ เช่น การรับเงินปันผลของผู้ถือหุ้นแทนโดยเหตุที่การยื่นบัญชี ๑ ในฐานะรองนายกรัฐมนตรี ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ร้องต้องเปิดเผยบัญชี ๑ ดังกล่าวต่อสาธารณะ ผู้ถูกร้องจึงไม่สามารถแจ้งรายการหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลอื่น ที่เป็นของตนเอง และ/หรือคู่สมรส ในบัญชี ๑ ได้ ด้วยเหตุผลดังที่พิจารณามาแล้ว การกระทำของผู้ถูกร้องจึงเป็นการ จงใจปกปิดข้อเท็จจริง ไม่แสดงรายการทรัพย์สินดังกล่าว

๑.๖ ผู้ร้องเห็นว่า นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้ว การที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการหุ้นที่อยู่ใน ชื่อของบุคคลอื่นในบัญชี ๑ ที่ยื่นต่อผู้ร้องว่า มีมูลเหตุจงใจเพื่อมิให้ผู้ใดทราบว่า ตนและ/หรือคู่สมรส หลีกเลียงหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และมี พฤติกรรมหลีกเลียงการเสียภาษีเงินได้ ดังนี้

๑.๖.๑ พระราชบัญญัติหลักทรัพย์ ๑ มีบทบัญญัติว่าด้วยการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหลักทรัพย์ตามมาตรา ๒๔๖ มาตรา ๒๕๘ และมาตรา ๒๕๙ ซึ่งบัญญัติให้ผู้ถือหลักทรัพย์ต้องรายงานการถือหลักทรัพย์เพิ่มขึ้น หรือลดลงของตนทุกร้อยละ ๕ ต่อคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (คณะกรรมการ ก.ล.ต.) และการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งห้ามซื้อขายหลักทรัพย์โดยใช้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ต่อตนหรือผู้อื่นหรือห้ามมิให้ซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงผิดตามมาตรา ๒๔๑ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔

จากพยานหลักฐานปรากฏว่า บริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ แอนด์ คอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งเป็นบริษัทที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด ทะเบียนเลขที่ บมจ.๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัท ชินคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)) ในช่วงที่ผู้ถูกร้องต้องยื่นบัญชี ๑ ณ วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ วันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๔๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี กรณีพ้นจากตำแหน่ง และกรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วหนึ่งปี ตามลำดับ บริษัท ๑ มีทุนจดทะเบียนชำระแล้ว ๑๓๘,๖๐๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าที่ตราไว้หุ้นละ ๑๐ บาท คิดเป็นเงิน ๑,๓๘๖,๐๐๐,๐๐๐ บาท ผู้ถูกร้องมีหุ้นในชื่อของตนเอง คู่สมรส และที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนในบริษัทดังกล่าว เมื่อรวมเฉพาะจำนวนหุ้นที่ให้บุคคลอื่นถือแทน ซึ่งได้แก่ นายชัยรัตน์ ๑ นางสาวบุญชู ๑ นางสาวดวงตา ๑ และนายวิชัย ๑ มีถึงหรือเกินร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด แต่กลับไม่ปรากฏพยานหลักฐานว่า มีการรายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นของบุคคลดังกล่าวต่อสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (สำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต.) ตามมาตรา ๒๔๖ เนื่องจากเจ้าของหุ้นที่แท้จริงได้กระจายหุ้นของตนไปอยู่ในชื่อของบุคคลอื่นให้ไม่ถึงร้อยละ ๕ ของจำนวนหุ้นของบริษัทที่จำหน่ายได้แล้วทั้งหมด เพราะพยานหลักฐานการตรวจสอบของสำนักงานคณะกรรมการ ก.ล.ต. ไม่ปรากฏว่า ผู้ถูกร้อง และ/หรือ คู่สมรส ซึ่งถือหุ้นในบริษัทดังกล่าว รายงานการได้มาหรือจำหน่ายหุ้นในบริษัทดังกล่าว เมื่อคิดรวมกับหุ้นที่ใช้ชื่อของนางสาวบุญชู ๑ นางสาวดวงตา ๑ นายชัยรัตน์ ๑ และนายวิชัย ๑ ปรากฏเพียงการรายงานเฉพาะการจำหน่ายหุ้นทุกร้อยละ ๕ ตามมาตรา ๒๔๖ ของผู้ถูกร้อง ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๓๘ วันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๔๒ และวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓ และของคู่สมรสผู้ถูกร้อง ๑ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๔๓ ซึ่งไม่ได้คิดรวมหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือแทน ทั้งยังปรากฏพยานหลักฐานน่าเชื่อว่า การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ๑ นั้น มีการใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน

ซื้อขายหุ้นกันเอง อาทิ การซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ จำกัด ของนางสาวบุญชู จำกัด ๕๐๐,๐๐๐ หุ้น ละ ๑๖๔ บาท มูลค่า ๘๒,๔๑๐,๐๐๐ บาท (รวมค่าธรรมเนียมซื้อร้อยละ ๐.๕) เมื่อวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ตรงกับจำนวนหุ้นที่ นางสาวดวงตา จำกัด ขายไปในวันที่ ๓ และ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๐

พฤติการณ์ของผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว น่าเชื่อว่า เป็นการดำเนินการโดยไม่สุจริต เพื่อปกปิดมิให้บุคคลใดทราบ ว่า หุ้นที่ใช้ชื่อของบุคคลที่กล่าวมาเป็นของตน และ/หรือคู่สมรส ทั้งนี้ เพื่อมิให้บุคคลภายนอกล่วงรู้ถึงจำนวนหุ้นที่แท้จริงของตน และ/หรือคู่สมรส ในบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ จำกัด จึงหลีกเลี่ยงการรายงานการได้มา หรือจำหน่ายหลักทรัพย์ทุกร้อยละ ๕ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่โปร่งใส นอกจากนั้น ยังได้ใช้ชื่อบุคคลอื่นซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ จำกัด ซึ่งน่าจะเข้าข่ายการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ที่ห้ามมิให้ซื้อขายหลักทรัพย์โดยอำพรางเพื่อให้บุคคลทั่วไปหลงคิดว่า ขณะใดขณะหนึ่งหรือช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หลักทรัพย์นั้น ได้มีการซื้อขายกันมาก หรือราคาของหลักทรัพย์ ซึ่งในที่สุดบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากการซื้อขายหลักทรัพย์นั้นยังคงเป็นบุคคลคนเดียวกัน ทั้งเป็นการใช้ข้อมูลภายในที่ตนรู้ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ จำกัด อันเป็นการต้องห้ามตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์ จำกัด

๑.๖.๒ กรณีการเสียหายเงินได้นั้น ระบบการเสียหายเงินได้จากการซื้อขายหุ้นตามประมวลรัษฎากร กรมสรรพากรได้มีหนังสือลับ ด่วนที่สุด ที่ กค ๐๘๑๑/๖๓๒ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ซึ่งแจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับภาระภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ให้ทราบ สรุปเฉพาะประเด็นเรื่องภาษีเงินได้ที่จะนำมาพิจารณาได้ คือ ๑) การซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ จำกัด นั้น ผู้ขายหุ้นได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำเงินได้จากการขายหุ้นไปคำนวณเพื่อเสียหายเงินได้บุคคลธรรมดา และผู้ซื้อหุ้นในกรณีนี้ไม่มีหน้าที่ต้องเสียหายเงินได้บุคคลธรรมดา และ ๒) กรณีบุคคลธรรมดา ได้รับโอนหุ้นมาโดยเสนหา ถือเป็นเงินได้พึงประเมินที่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียหายเงินได้บุคคลธรรมดา การคำนวณเงินได้พึงประเมินให้ถือตามราคาหรือค่าอันพึงมีในวันที่ได้รับโอนหุ้นตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๕ ทวิ

จากพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี จำกัด กรณีเข้ารับตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี นายบรรณพจน์ จำกัด ซื้อหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ จำกัด ผ่านโบรกเกอร์บริษัทหลักทรัพย์ภัทรธนกิจ จำกัด (มหาชน) ๔.๕ ล้านหุ้น ราคาหุ้นละ ๑๖๔ บาท เป็นเงิน ๗๓๘ ล้านบาท จากนางสาวดวงตา จำกัด ผู้มีชื่อถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ซึ่งนายบรรณพจน์ จำกัด ให้การว่า ไม่ได้ซื้อหุ้นดังกล่าว แต่คู่สมรสผู้ถูกร้องแบ่งหุ้นให้เมื่อพิจารณาประกอบคำให้การของนางกาญจนาภา จำกัด ซึ่งให้การว่า การซื้อขายหุ้นในวันดังกล่าวคู่สมรส

ผู้ถูกร้องเป็นผู้ชำระเงินค่าซื้อแทนนายบรรณพจน์ ฯ เมื่อบริษัทโบรกเกอร์ได้รับค่าซื้อหุ้นแล้วได้ออกเช็คชำระราคาค่าหุ้นให้แก่ นางสาวดวงตา ฯ ผู้มีชื่อถือหุ้น เป็นเช็คปิดคร่อมระบุชื่อ นางสาวดวงตา ฯ ตนนำเช็คดังกล่าวไปเข้าบัญชีผู้สมรสผู้ถูกร้องที่ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) การดำเนินการดังกล่าวต้องเสียค่าธรรมเนียมนายหน้าร้อยละ ๑ เมื่อพิเคราะห์พยานหลักฐานและคำให้การดังกล่าวแล้ว เชื่อได้ว่า การโอนหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ ในวันดังกล่าว มิใช่เป็นการซื้อขาย แต่เป็นการให้โดยเสน่หา การชำระภาษีเงินได้ในเรื่องนี้เป็นภาระที่ผู้รับโอนหุ้นต้องนำราคาค่าหุ้นที่ได้รับโอนมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ แต่จากการตรวจสอบการเสียภาษีเงินได้ของนายบรรณพจน์ ฯ ในปีภาษี ๒๕๕๐ ไม่ปรากฏว่า นายบรรณพจน์ ฯ นำราคาค่าหุ้นดังกล่าวมารวมเป็นเงินได้เพื่อชำระภาษีเงินได้

พฤติการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ถูกร้อง และ/หรือคู่สมรส ใช้วิธีการการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ฯ ซึ่งเสียค่าธรรมเนียมให้โบรกเกอร์ในการซื้อร้อยละ ๐.๕ และในการขายอีกร้อยละ ๐.๕ คิดเป็นเงิน ๓,๓๘๐,๐๐๐ บาท โดยไม่ต้องเสียภาษีเงินได้แทนการยกให้โดยเสน่หา ซึ่งจะต้องเสียภาษีเงินได้ของเงินได้ส่วนที่เกินสี่ล้านบาท ร้อยละ ๓๗ คิดเป็นเงิน ๒๗๓,๐๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นการหลีกเลี่ยงภาษีเงินได้ของตนหรือบุคคลใกล้ชิด (หากผู้รับให้ไม่มีเงินชำระภาษีเงินได้ และผู้ให้ยังคงประสงค์จะให้ ผู้ให้ต้องเป็นผู้ชำระภาษีเงินได้แทน)

๑.๗ ผู้ร้องจึงมีมติด้วยคะแนนเสียง ๘ ต่อ ๑ เกินสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต่อไป

๒. ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จึงรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย และส่งสำเนาคำร้องและเอกสารประกอบให้ผู้ถูกร้องเพื่อยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา

๓. ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๕๔ และคำร้องขอแก้ไขเพิ่มเติมคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๔ และ ๒ เมษายน ๒๕๕๔ พร้อมทั้งยื่นพยานหลักฐานประกอบด้วย สรุปได้ว่า

๓.๑ ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ (ฉบับปัจจุบัน) เพราะ

๓.๑.๑ ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี ในสมัยที่พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ก่อนที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันประกาศใช้บังคับในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช ๒๕๕๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พุทธศักราช ๒๕๓๘ ซึ่งไม่มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายใดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นรัฐมนตรี แต่ไม่ได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ต้องยื่นบัญชี ฯ โดยมีบทกำหนดโทษฝ่าฝืนด้วย

๓.๑.๒ เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใช้บังคับ บทเฉพาะกาลมาตรา ๓๑๗ บัญญัติเพียงให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญต่อไปเท่านั้น มิได้บัญญัติให้บทบัญญัติ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๖ มีผลใช้บังคับทันที คงมีแต่มาตรา ๓๒๑ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. ทำหน้าที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญ แต่มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แล้วให้ขอความเห็นชอบจากศาลรัฐธรรมนูญก่อน จึงจะประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา เพื่อใช้บังคับต่อไปได้ แสดงว่า ก่อนมีระเบียบเช่นนั้น การปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ยังเกิดขึ้นไม่ได้ ผู้ร้องออกระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศใช้บังคับ เมื่อวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ การยื่นบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ จึงเป็นการยื่นโดยสมัครใจ มิใช่ยื่นเพราะมีหน้าที่ต้องยื่น ดังนั้น หากบัญชี ฯ มีความบกพร่อง ก็มีสาเหตุที่จะนำมาลงโทษผู้ถูกร้อง

๓.๑.๓ ผู้ร้องอ้างหนังสือของเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ลงวันที่ ๑๕ และ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ ถึงเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการวุฒิสภา ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และนายกเมืองพัทยา ส่งแบบบัญชี ฯ ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไปให้บุคคลตามที่ระบุในหนังสือ เพื่อให้ยื่นบัญชี ฯ ต่อสำนักงาน ป.ป.ป. ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญนั้น เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ไม่มีอำนาจดำเนินการดังกล่าว และไม่ได้ส่งให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ผู้ถูกร้องซึ่งไม่ได้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ตามที่ระบุในหนังสือของสำนักงาน ป.ป.ป. จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่น อีกทั้งกำหนดระยะเวลาสามสิบวัน ที่กำหนดให้ยื่นตรงกับวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก็เป็นวันที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้ว ผู้ถูกร้องจึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว

๓.๑.๔ สำหรับการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ แม้ว่า จะยื่นภายหลังที่มีระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ออกใช้บังคับแล้ว แต่เมื่อพิจารณาระเบียบ ฯ ข้อ ๓ ประกอบข้อ ๑๓ แล้ว ผู้ที่จะถือว่าเป็นผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมืองที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามระเบียบนี้ หมายถึง ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ในวันที่ระเบียบใช้บังคับ แต่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่ระเบียบจะใช้บังคับ จึงไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ การยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ จึงเป็นการยื่นด้วยความสมัครใจเช่นเดียวกับครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒

๓.๒ ถ้าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชี ฯ กรณีของผู้ถูกร้องไม่อยู่ในข่ายบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะ

๓.๒.๑ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษซึ่งกำหนดไว้ ๒ ประการ คือ “การให้พ้นจากตำแหน่ง” และ “การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี” ซึ่งเป็นโทษที่กำหนดไว้ควบคู่กัน มิใช่แต่อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว เมื่อผู้ถูกร้องมิได้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ทางการเมืองตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว การพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการที่ ๑ จึงมีไม่ได้ การห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลาห้าปี ที่ให้เริ่มนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งอันเป็นโทษประการที่ ๒ จึงเกิดขึ้นไม่ได้ แสดงว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มิได้มุ่งหมายให้ใช้กับบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนแล้ว คงใช้เฉพาะกับกรณีที่ถูกกล่าวหาว่าดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ขณะถูกกล่าวหาเท่านั้น

๓.๒.๒ นอกจากนี้ เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกาศใช้บังคับแล้ว มาตรา ๓๔ บัญญัติข้อความเดียวกับที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญโดยขยายความให้ชัดเจนขึ้นด้วยว่า “เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่...” แสดงให้เห็นถึงเจตนารมณ์โดยชัดแจ้งว่า เป็นบทลงโทษที่ใช้เฉพาะกับผู้ดำรงตำแหน่งอยู่ในขณะนั้นเท่านั้น และเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตราอื่นของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ เช่น มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๓ จะเห็นได้ชัดเจนว่า ถ้ากฎหมายประสงฆ์ให้รวมถึงบุคคลซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้วด้วย ก็จะใช้ถ้อยคำว่า “เคยเป็น” หรือ “ผู้ซึ่งพ้นจากการเป็น”

๓.๒.๓ กรณีของผู้ถูกร้องเป็นการยื่นบัญชี ฯ เพราะเหตุที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว จึงอาจต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๔ คือ ให้ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ ที่ยื่นหลังจากพ้นตำแหน่ง หากพบว่า ผู้ถูกร้องร้ายว่ผิดปกดิหรือมีทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้นผิดปกดิ ก็ให้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๔ วรรคสอง คือ ส่งเอกสารพร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกดินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

๓.๒.๔ ผู้ร้องตรวจสอบบัญชี ฯ เมื่อพ้นกำหนดอายุความที่จะดำเนินการตาม มาตรา ๒๕๕ แล้ว ซึ่งแม้ว่า รัฐธรรมนูญจะไม่มีกำหนดอายุความกรณีการยื่นบัญชี ฯ ไว้โดยเฉพาะ แต่การดำเนินคดีความผิดทุกคดี ย่อมต้องมีอายุความ จึงต้องพิจารณาตามบทบัญญัติเรื่องอายุความ ในกฎหมายเดียวกันในส่วนที่อาจจะนำมาเปรียบเทียบเป็นเกณฑ์กำหนด ซึ่งพิจารณาเจตนารมณ์ของ รัฐธรรมนูญสำหรับการยื่นบัญชี ฯ แล้ว เป็นการกำหนดอำนาจหน้าที่ของผู้ร้องและผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองให้ยื่นบัญชี ฯ อันเป็นมาตรการเบื้องต้นที่จะวัดว่า นับตั้งแต่วันเข้ารับตำแหน่งจนถึงวันพ้น จากตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองร่ำรวยผิดปกติหรือไม่ อย่างไร อันเป็นแนวทาง การปฏิบัติที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สำคัญ คือ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต มาตรา ๒๕๕ เป็น บทบังคับที่มุ่งใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ และให้ยื่นอีกครั้งเมื่อพ้นจาก ตำแหน่งทางการเมืองครบหนึ่งปี เมื่อพิจารณารวมถึงรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ และมาตรา ๒๕๔ ประกอบกับระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๑ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้ว สรุปได้ว่า การดำเนินการตรวจสอบว่า มีการยื่นบัญชี ฯ ครบถ้วน หรือไม่ เป็น หน้าที่ของผู้ร้องที่จะต้องดำเนินการโดยเร็ว ก่อนมาตรการอื่นในการดำเนินการเอาผิดกรณีร่ำรวยผิดปกติ และทุจริตฉ้อโกง

ในส่วนของอายุความที่จะดำเนินการเรื่องการร่ำรวยผิดปกตินั้น พระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจาก การเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี” ซึ่งหมายความว่า เมื่อพ้นสองปีแล้วเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะ บัญชี ฯ ก็ไม่อาจใช้ได้ ดังนั้น จึงน่าจะอนุมานได้ว่า เมื่ออายุความสำหรับกรณีร่ำรวยผิดปกติซึ่งเป็น ความผิดที่รุนแรงกว่ากรณียื่นบัญชี ฯ ยังมีอายุความเพียงสองปี อายุความกรณียื่นบัญชี ฯ จึงไม่อาจจะ เกินสองปีได้ ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ต่อมาผู้ร้องได้รับเรื่องร้องเรียนกรณีมีข่าวทางสื่อมวลชนว่า ผู้ถูกร้องซ่อนเร้นหุ้นไว้และเริ่มสอบสวนใน วันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ เป็นเวลาหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองถึง ๒ ปี ๑๐ เดือน ๑๕ วัน ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดีนี้ได้

นอกจากผู้ถูกร้องจะยกประเด็นปัญหาข้อกฎหมายต่อสู้เพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญยกคำร้องแล้ว ผู้ถูกร้องยังได้ยกประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงต่อสู้อีกหลายประการเพื่อสนับสนุนคำขอให้ยกคำร้อง สรุปได้ดังนี้

๑. มติของผู้ร้องที่ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะมีบุคคลที่พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ไปแล้ว เข้าร่วมประชุมด้วย คือ คุณหญิงปรีญา ฯ ซึ่งกระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๗ วรรคสาม ประกอบกับมาตรา ๒๕๘ วรรคสอง และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๑ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๑๑ วรรคหนึ่ง (๓) โดยดำรงตำแหน่งกรรมการบริษัทต่าง ๆ ถึง ๒ บริษัท คือ เป็นกรรมการบริษัท วงศ์อมร จำกัด และ เป็นกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ จำกัด

๒. ผู้ร้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความริบร้อนไม่ให้โอกาสตามสมควรแก่ผู้ถูกร้องในการชี้แจง จนเป็นเหตุให้ผู้ถูกร้องได้รับการพิจารณาอย่างไม่เที่ยงธรรม และผู้ร้องมิได้ปฏิบัติตามระเบียบของผู้ร้อง เช่น

๒.๑ ผู้ร้องได้ปฏิบัติไม่เป็นกลาง ไม่เป็นธรรม และเลือกปฏิบัติ ด้วยการนำเรื่องดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบอย่างเร่งด่วนผิดปกติ โดยมีมติรับเรื่องไว้ตรวจสอบทันทีในวันที่ ๒๖ กันยายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นสองวันก็แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ และสรุปผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินรายผู้ถูกร้อง ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ที่ร้อยตรี เสี่ยม ฯ จะร้องเรียนผู้ถูกร้องได้มีกรณีประชาชนใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภา ให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ถอดถอนนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายธารินทร์ นิมมานเหมินท์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง ออกจากตำแหน่งและประธานวุฒิสภาได้ส่งเรื่องให้ผู้ร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. รับเรื่องไว้ตั้งแต่วันที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๕๓ ก่อนมีการร้องเรียนเรื่องของผู้ถูกร้อง แต่กลับลงมติเมื่อวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการไต่สวนข้อเท็จจริง โดยออกคำสั่งแต่งตั้งกรรมการเมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และหลังจากนั้นก็ไม่มีคำสั่งของกรรมการไต่สวนจนบุคคลทั้งสองพ้นจากตำแหน่งไป

๒.๒ ในช่วงเดียวกันกับที่ผู้ถูกร้องถูกร้องเรียน มีผู้ร้องเรียนต่อผู้ร้องว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสังกัดพรรคการเมืองที่เป็นแกนนำในรัฐบาลขณะนั้นสองคนคือ นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นเช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง ผู้ร้องจึงนำเรื่องดังกล่าวพิจารณาไปในคราวเดียวกับผู้ถูกร้อง แต่เมื่อทั้งสองคนรับว่า ไม่ได้ยื่นเพราะหลงลืม ผู้ร้องกลับมีมติว่า ถ้าเหตุที่ไม่แจ้งเพราะหลงลืม ไม่เป็นความผิด แล้วเปลี่ยนแนวสอบสวนผู้ถูกร้องว่าไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่ให้ผู้อื่นถือแทน เป็นความผิด อีกทั้งอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ คนหนึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นแกนนำของพรรคการเมืองคู่แข่งพรรคไทยรักไทย และเคยมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้ถูกร้องมาก่อน

๒.๓ ผู้ร้องใช้มาตรฐานการพิจารณารายงานผลการตรวจสอบ ๑ กรณีผู้ถูกร้องแตกต่างกับ รายงานผลการตรวจสอบ ๑ ของนายชวน ๑ และนายบัญญัติ ๑ โดยกรณีบุคคลทั้งสองคนนั้น ผู้ร้อง มีมติให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมให้ชัดเจนก่อน แต่กรณีผู้ถูกร้องซึ่งมีประเด็นเดียวกัน ทั้งที่ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า ผู้ร้องกลับรีบพิจารณาและลงมติให้เป็นโทษแก่ ผู้ถูกร้องในการพิจารณาเพียงครั้งเดียวเท่านั้น

๒.๔ หลังจากที่คณะอนุกรรมการตรวจสอบ ๑ เสนอรายงานผลการตรวจสอบกรณีของผู้ถูกร้องต่อผู้ร้องแล้ว ผู้ร้องไม่ให้โอกาสผู้ถูกร้องชี้แจงก่อนที่จะพิจารณาลงมติอันเป็นการฝ่าฝืนระเบียบ ว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ มติของผู้ร้องจึงไม่ชอบ

๓. คำร้องของผู้ร้องที่อ้างว่า ผู้ถูกร้องแสดงรายการทรัพย์สินเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ เป็นคำกล่าวอ้างลอยๆ ไม่สามารถแยกแยะให้เห็นได้ว่า กรณีใดเป็นการแจ้งเท็จ กรณีใดเป็นการปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ทำให้ผู้ถูกร้องไม่สามารถชี้แจงได้ถูกต้อง ผู้ถูกร้อง ได้ยื่นบัญชี ๑ โดยมีได้มีข้อความส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นเท็จ ๑ และมีได้เจตนาหรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ

๔. กรณีจะต้องด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ จะต้องปรากฏว่า มีความจงใจและความจงใจ จะเกิดขึ้นได้ ผู้กระทำจะต้องรู้ถึงข้อเท็จจริงนั้นๆ ซึ่งเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญในการให้ผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองยื่นบัญชี ๑ ก็เพื่อมิให้ผู้ยื่นบัญชีนั้นอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหา ผลประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย โดยจงใจแจ้งเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพื่อเตรียมการรองรับการที่จะกระทำทุจริต หรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบด้วยกฎหมาย แต่ในกรณี ของผู้ถูกร้อง ปรากฏข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบของผู้ร้องเองว่า ทรัพย์สินทั้งปวงของผู้ถูกร้อง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะเป็นทรัพย์สินที่มีอยู่จริงโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีอยู่ก่อนที่ ผู้ถูกร้องเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง จึงไม่อาจถือว่าผู้ถูกร้องมีความจงใจปกปิดข้อเท็จจริงเพื่อผลใดๆ อันเกี่ยวกับการอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่กระทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ ด้วยกฎหมาย

๕. ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานอันจะแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๑ ด้วยข้อความ อันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ การลงมติของผู้ร้องเป็นการกระทำโดยมิชอบ ทั้งนี้ เมื่อผู้ถูกร้องตัดสินใจทำงานทางการเมืองตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ได้เริ่มทยอยโอนหุ้นให้คู่สมรสไปดำเนินการ และทุกครั้งที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ถูกร้องจะนำบัญชี ๑ ปิดประกาศให้สาธารณชนทราบ

และตรวจสอบโดยตลอด ทั้งๆ ที่ในช่วงเวลาดังกล่าวยังไม่มีกฎหมายกำหนดหรือบังคับให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องแสดงบัญชี ฯ

๖. กรณีหุ้นบริษัทต่างๆ นั้น เมื่อผู้ถูกร้องประกาศต่อสาธารณะว่า จะวางมือจากการดำเนินธุรกิจมาทำงานการเมือง ได้โอนหุ้นที่ถืออยู่ในบริษัทต่างๆ ในลักษณะโอนลอยในเอกสารให้คู่สมรส แต่คู่สมรสจะนำเอกสารโอนหุ้นไปใส่ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนเมื่อใดบ้าง ผู้ถูกร้องไม่ทราบ เพราะเป็นการถือหุ้นแทนคู่สมรสผู้ถูกร้อง ไม่ใช่แทนผู้ถูกร้อง

ส่วนผู้ถูกร้องอ้างว่า ผู้ถูกร้องกับคู่สมรส เป็นสามีภรรยาที่มาร่วมดำเนินธุรกิจกันมาตั้งแต่ต้นเป็นเวลานาน ผู้ถูกร้องน่าจะทราบและล่วงรู้ถึงการจัดการทรัพย์สินนั้น การเป็นสามีภรณยานั้นมิได้หมายความว่า สามีจะต้องรู้จักการของภรรยา และภรรยาจะต้องล่วงรู้กิจการของสามีทุกเรื่องเสมอไป และการให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ก็ไม่ใช่การกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นเรื่องของการดำเนินธุรกิจ ไม่ใช่การปิดบังซ่อนเร้นเพื่อแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบทางการเมืองแต่อย่างใด

๗. ผู้ถูกร้องไม่ได้ดำเนินธุรกิจโดยผิดกฎหมายหรือปิดบังอำพราง เนื่องจากการดำเนินธุรกิจสามารถทำได้ตามวิธีการต่างๆ ตามความรู้ความสามารถของผู้ประกอบธุรกิจแต่ละคน โดยที่การดำเนินการนั้นไม่ผิดกฎหมาย ซึ่งผู้ถูกร้องก็ดำเนินการเช่นนั้น และนอกจากนี้ บริษัทที่คู่สมรสใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนบางบริษัทก็มีผลประกอบการขาดทุนจากการดำเนินธุรกิจ ดังนั้น การที่คู่สมรสใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทนจึงมิใช่เพื่อแสวงหากำไรสูงสุด หรือเพื่อให้ได้เปรียบในเชิงการค้าตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง

๘. รายการทรัพย์สินที่ต้องแสดงยังมีความสับสนอยู่ การที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือแทนซึ่งเดิมผู้ร้องไม่ได้กำหนดให้แสดงจึงไม่เป็นความผิด โดยมีเหตุผลประกอบ ดังนี้

๘.๑ หลักที่ว่า “ผู้ใดจะอ้างว่าไม่รู้กฎหมายมาเป็นข้อแก้ตัวเพื่อไม่ต้องรับผิดไม่ได้” เป็นหลักกฎหมายอาญา แต่บทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ถึงมาตรา ๒๕๓ ไม่ใช่บทบัญญัติว่าด้วยการกระทำผิดทางอาญา และผู้ถูกร้องก็ไม่เคยอ้างว่า ไม่รู้กฎหมาย เพียงแต่อ้างว่า ผู้ที่รวบรวมรายการทรัพย์สินของคู่สมรสผู้ถูกร้องเข้าใจบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญไม่ชัดเจน ดังนั้น ที่ผู้ร้องอ้างว่า ผู้ใดจะอ้างว่า ไม่รู้กฎหมายไม่ได้ จึงเป็นการอ้างที่ไม่ถูกต้อง เพราะความไม่รู้กฎหมาย กับ “การไม่เข้าใจกฎหมาย” และ “การตีความกฎหมาย” มีความหมายแตกต่างกัน

๘.๒ รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติคำจำกัดความของคำว่า “ทรัพย์สิน” ที่ต้องแสดงในบัญชี ฯ ไว้ คำอธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” จึงเริ่มมีตั้งแต่เป็นคำอธิบายที่เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. ส่งไปพร้อมกับแบบแสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ตามหนังสือสำนักงาน ป.ป.ป. ฉบับลงวันที่ ๑๕ และ ๑๖ ตุลาคม ๒๕๕๐ ต่อมาคำอธิบายเพิ่มเติมโดยระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ ซึ่งแต่ละแบบ และคำอธิบาย คำว่า “ทรัพย์สิน” ในการกรอกแบบแต่ละครั้งไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

๘.๓ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทลงโทษทางการเมืองสำหรับผู้ฝ่าฝืนเกี่ยวกับการยื่นบัญชี ฯ ดังนั้น ผู้ที่กระทำการอันเป็นความผิดมาตรา ๒๕๕ จึงต้องเป็นกรณีที่คุณั้นมีความตั้งใจจริงในการกระทำอันเป็นความผิดนั้น เพื่อเตรียมการล่วงหน้าที่จะใช้เป็นข้ออ้างในภายหลังเมื่อมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นโดยมิชอบจากการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่กรณีที่ผู้ถูกร้องไม่แสดงรายการหุ้นของกลุ่มสมรส ผู้ถูกร้องใช้ชื่อผู้อื่นถือแทน เพราะผู้ถูกร้องไม่ทราบมาก่อน พอทราบเรื่องได้ขอแสดงรายการเพิ่มเติมไว้ในคำชี้แจงที่ผู้ถูกร้องยื่นต่อประธานอนุกรรมการตรวจสอบ ฯ รวม ๓ ครั้ง เมื่อวันที่ ๑๔, ๒๔ และ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ และการที่ผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการหุ้นที่กลุ่มสมรสใช้ชื่อผู้อื่นถือแทนเนื่องจากผู้ถูกร้องไม่ทราบนั้น ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ใดๆ แก่ผู้ถูกร้องเพราะเป็นหุ้นที่กลุ่มสมรสมีอยู่เดิมและได้มาจากการประกอบธุรกิจตามปกติ

๘. ผู้ร้องเคยตรวจสอบบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้องแล้วแต่ไม่เคยทักท้วงว่า ไม่ถูกต้องโดยบัญชีที่ยื่นครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ ที่ไม่ได้แสดงรายการหุ้นที่ผู้อื่นถือแทนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้อง ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินแล้ว ให้ผู้ถูกร้องชี้แจงเพิ่มเติมเฉพาะเงินฝากในธนาคารและยานพาหนะไม่ได้ให้ชี้แจงหรือสอบถามเรื่องการให้บุคคลอื่นถือหุ้นแทน ผู้ถูกร้องยื่นหนังสือชี้แจงเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ แล้ว และหลังจากนั้นแ้ววัน ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๓ โดยนำข้อมูลของการยื่นบัญชี ฯ ครั้งที่ ๒ และที่ยื่นชี้แจงเมื่อวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๑ และ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เป็นหลัก แล้วปรับปรุงแก้ไขจำนวนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันเท่านั้น

๑๐. ผู้ถูกร้องไม่สนใจไม่แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือแทนกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเนื่องจาก

๑๐.๑ นางกาญจนาภา ฯ ผู้รวบรวมทรัพย์สินของกลุ่มสมรสผู้ถูกร้องเข้าใจว่าถ้าหลักฐานการเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินหรือหุ้น ไม่ปรากฏชื่อผู้ถูกร้อง กลุ่มสมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ แต่ปรากฏเป็นชื่อบุคคลอื่น ก็ไม่ต้องแสดงรายการ เพราะจะขัดกับเอกสารที่ระบุชื่อบุคคลอื่นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และในแบบบัญชีที่ยื่นครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ ไม่ได้อธิบายคำว่า “ทรัพย์สิน” ให้รวมถึงที่ผู้อื่นถือสิทธิแทนด้วย นางกาญจนาภา ฯ จึงไม่ได้รวบรวมทรัพย์สินของกลุ่มสมรสส่วนนี้ให้นางกมลวัน ฯ ผู้กรอกรายการในบัญชี ฯ ของผู้ถูกร้อง

แสดงให้เห็นว่า นางกาญจนาภา ฯ และนางกมลวัน ฯ เข้าใจผิดว่า ไม่ต้องกรอก/แสดงรายการทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือไว้แทน

๑๐.๒ บัญชี ฯ ที่นางกมลวัน ฯ ทำให้ในส่วนของผู้ถูกร้องถูกต้องแล้ว เพราะผู้ถูกร้องไม่มีทรัพย์สินที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือไว้แทน สำหรับในส่วนของคู่สมรสนั้น เมื่อนางกาญจนาภา ฯ ไม่ได้แจ้งนางกมลวัน ฯ จึงไม่ได้แสดงไว้ในบัญชี ฯ แสดงว่า ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจยื่นบัญชี ฯ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๑๐.๓ ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงในบัญชี ฯ ที่ยื่นเมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ และวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๐ แล้วเห็นว่า ถูกต้อง จึงลงประกาศราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๖ ตอนพิเศษ ๕๑ ง วันที่ ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๕๒ จึงถือว่า บัญชี ฯ ทั้งสองครั้งดังกล่าวเป็นอันยุติ

๑๐.๔ สำหรับบัญชีที่ยื่นครั้งที่ ๓ เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๑ ที่อ้างว่าผู้ถูกร้องไม่ได้แสดงรายการทรัพย์สิน ฯ ที่บุคคลอื่นถือไว้แทน มีจำนวน ๖๔๖,๕๘๔,๓๘๔ บาท นั้น ไม่ได้ระบุว่า เป็นสินทรัพย์อะไรบ้าง และใครถือแทน และเมื่อเทียบกับจำนวนทรัพย์สินทั้งหมดของผู้ถูกร้องที่แสดงไว้คือ ๒๔,๘๕๘,๕๘๐,๐๐๐ บาท เห็นว่า ส่วนที่ผู้ร้องอ้างว่า ไม่ได้แสดงทรัพย์สินที่ผู้อื่นถือไว้แทน มีจำนวนเพียงเล็กน้อย คือ ร้อยละ ๒.๕ ของทรัพย์สินที่แสดงไว้เท่านั้น จึงไม่มีเหตุผลหรือมูลเหตุจูงใจที่ผู้ถูกร้องจะยื่นบัญชี ฯ เท็จหรือปกปิด ในขณะที่มีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองคนอื่น คือ นายสุทัศน์ เงินหมื่น ไม่ได้ยื่นบัญชี ฯ ซึ่งมีอยู่จริง และมีจำนวนมากกว่าทรัพย์สินที่ยื่นบัญชี ฯ ไว้ถึงสามเท่า เมื่อมีการตรวจสอบพบ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. กลับให้นายสุทัศน์ ฯ ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินเพิ่มเติมได้ แต่กรณีของผู้ถูกร้องที่ยื่นหนังสือชี้แจงเพิ่มเติมฉบับวันที่ ๑๕, ๒๔ และ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ ผู้ร้องกลับพิจารณาและมีมติว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ฯ เป็นเท็จ โดยไม่พิจารณาวินิจฉัยว่า จะอนุญาตให้ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ เพิ่มเติมหรือไม่ จึงไม่เป็นธรรมกับผู้ถูกร้องอย่างยิ่ง

๑๑. ผู้ร้องไม่มีอำนาจกล่าวหาว่า ผู้ถูกร้องกระทำผิดกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ และ/หรือหลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ ทั้งนี้ เพราะเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ส่วนที่ ๑ การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ คือ การป้องกันปราบปรามการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือเพื่อมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอาศัยอำนาจในตำแหน่งหน้าที่ทำการโดยทุจริตหรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย มิได้มีเจตนารมณ์ให้ผู้ร้องทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ก.ล.ต. หรือเป็นเจ้าพนักงานประเมินภาษี การที่ผู้ร้องอาศัยอำนาจที่ตนไม่มีอยู่ตามกฎหมาย มาพิจารณา

และลงมติโดยฝ่าฝืนเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกร้อง มติจึงไม่ชอบ และเป็นกรรณการล้า
สิทธิพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ถูกร้องซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๘ กำหนดให้กระทำได้เท่าที่จำเป็น
และจะกระทบถึงสาระสำคัญแห่งสิทธิไม่ได้

๑๒. ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้กระทำผิดต่อกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ที่ผู้ร้อง
อ้างว่า ผู้ถูกร้องและคู่สมรสมีพฤติการณ์น่าเชื่อว่า ดำเนินการโดยไม่สุจริตในการถือหุ้นบริษัทจำกัด
และไม่ได้รายงานการได้มาซึ่งหุ้นต่อคณะกรรมการ ก.ล.ต. เป็นการกล่าวอ้างลอยไม่มีข้อสนับสนุน
ทางกฎหมาย หรือข้อเท็จจริงประกอบ อีกทั้งผู้ร้องไม่มีอำนาจตรวจสอบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือไม่ การที่ผู้ร้อง
กล่าวอ้างเรื่องนี้ประกอบการพิจารณาลงมติ จึงเป็นการก้าวก่ายอำนาจขององค์กรอื่น ๆ และเป็นกรรณการ
เข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกร้อง อันเป็นการขัดรัฐธรรมนูญ

๑๓. ผู้ถูกร้องและคู่สมรสไม่ได้หลีกเลี่ยงการเสียภาษีเงินได้ การที่ผู้ร้องอ้างเหตุที่นายบรรณพจน์ ฯ
ได้รับหุ้นบริษัท ชินวัตรคอมพิวเตอร์ ฯ จากคู่สมรสผู้ถูกร้องโดยเสนหา โดยนายบรรณพจน์ ฯ ไม่ได้นำ
ราคาหุ้นดังกล่าวรวมเป็นเงินได้ เพื่อเสียภาษีเงินได้นั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า การเสียภาษีเงินได้หรือไม่
เป็นหน้าที่ตามกฎหมายของนายบรรณพจน์ ฯ ไม่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสต้องแสดงในบัญชี ฯ
ส่วนการซื้อขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์ ถ้าบุคคลธรรมดาเป็นผู้ซื้อหรือขายย่อมได้รับยกเว้นไม่ต้อง
เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และยังไม่ปรากฏว่า เจ้าพนักงานประเมินได้ตรวจสอบหรือประเมินให้มีการ
เสียภาษีเงินได้จากการโอนหุ้นกรณีข้างต้น

ศาลรัฐธรรมนูญส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องให้ผู้ร้องทราบและแจ้งให้
คุณหญิงปรีญา ฯ ทราบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาในส่วนที่มีความเกี่ยวกับคุณหญิงปรีญา ฯ กรณีดำรง
ตำแหน่งกรรมการบริษัท วงศ์อมร ฯ และกรรมการและผู้ทำบัญชีของบริษัท เกษมวนารมย์ ฯ

นายโอภาส ฯ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งคำแถลงเป็นหนังสือถึงศาลรัฐธรรมนูญ ชี้แจง
ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของตนและกรรมการ ป.ป.ช. ได้แย้งข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทุกกรณี
และยืนยันว่า ในการพิจารณาเรื่องต่างๆ ตน และกรรมการ ป.ป.ช. ได้กระทำไปตามอำนาจหน้าที่
ตามกฎหมายด้วยความที่เป็นกลาง โดยบริสุทธิ์ยุติธรรม โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ตนไม่เคย
มีอคติกับบุคคลหนึ่งบุคคลใด รวมทั้งผู้ถูกร้อง การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ร้องเป็นมาตรฐานเดียวกันทุกเรื่อง

ส่วนคุณหญิงปรีญา ฯ ได้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยคุณหญิงปรีญา ฯ
ยืนยันว่า ตนได้ลาออกจากบริษัททั้งสองแล้วภายในเวลา ๑๕ วันนับแต่วันได้รับการคัดเลือกให้เป็นกรรมการ
ป.ป.ช. ตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด และไม่ได้รับการคัดเลือกจากที่ประชุมใหญ่ให้กลับไปเป็นกรรมการบริษัท

หรือเป็นลูกจ้างของบริษัทใดอีกเลย จึงถือว่าตนมีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะเป็นกรรมการ ป.ป.ช. ได้โดยสมบูรณ์ตามกฎหมาย เพราะมิได้กระทำการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ ตามที่ผู้ถูกร้องอ้างแต่อย่างใด

หลังจากนั้น ศาลรัฐธรรมนูญออกนั่งพิจารณาในวันที่ ๓, ๔ และ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๔ วันที่ ๔, ๒๒, ๒๕ และ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้กรณีแถลงนำพยานมาเบิกความขึ้นเอกสารและพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาอย่างเต็มที่โดยให้ฝ่ายที่อ้างพยานนำพยานขึ้นเบิกความให้ผู้กรณีอีกฝ่ายหนึ่งซักค้าน และให้ฝ่ายที่อ้างพยานถามถึงได้

ผู้ร้องมอบอำนาจให้นายก้านรงค์ จันทิก เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. และคณะเจ้าหน้าที่มาแถลงต่อศาล และในระหว่างพิจารณาได้อ้างส่งพยานเอกสารรวม ๓๕ รายการ ศาลหมาย จ. ๑ ถึง จ. ๓๕

ผู้ถูกร้องมอบอำนาจให้ทนายความผู้รับมอบอำนาจรวม ๖ คน มาแถลงต่อศาลและนำพยานบุคคล เอกสาร และหลักฐานเข้าสืบในชั้นพิจารณา ดังนี้

๑. อ้างขอพยานบุคคลเข้าสืบรวม ๒๐ คน แต่ในวันนัดพิจารณานำพยานมาเบิกความเพียง ๒ คน คือ นายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และนายประสิทธิ์ ดำรงชัย กรรมการ ป.ป.ช. และส่งคำให้การเป็นหนังสือของพยานรวม ๑๐ คน คือ ผู้ถูกร้อง คู่สมรสผู้ถูกร้อง นายบรรณพจน์ ฯ นางกาญจนาภา ฯ นางกมลวัน ฯ นายสุรเชียร ฯ นายศักรินทร์ ร่วมรังษี นายวิโรจน์ นวลแข นายสุวิทย์ มาไพศาลสิน และนายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ ทั้งนี้ ศาลสั่งให้ผู้ถูกร้องนำพยานบุคคลที่ยื่นคำให้การเป็นหนังสือ มาศาล เพื่อให้ผู้ร้องซักค้านตามที่ผู้ร้องขอรวม ๖ คน คือ คู่สมรสผู้ถูกร้อง นายบรรณพจน์ ฯ นายศักรินทร์ ฯ และนายวิโรจน์ ฯ นายสุวิทย์ ฯ และนายสุรศักดิ์ ฯ ผู้ถูกร้องนำเฉพาะนายสุรศักดิ์ ฯ มาศาล ให้ผู้ร้องซักค้าน ส่วนพยานบุคคลที่เหลืออีก ๕ คน ไม่นำมาโดยอ้างว่า พยานชี้แจงเป็นหนังสือชัดเจนทุกประเด็นแล้ว ศาลจึงได้บันทึกไว้ในรายงานการพิจารณาว่า พยานนั้น ๆ ไม่มาศาลเพื่อให้ผู้ร้องซักค้าน

๒. อ้างพยานเอกสารที่ขอให้ศาลเรียกจากผู้ร้อง สำนักงาน ป.ป.ช. และกรมทะเบียนการค้ามาประกอบการพิจารณา ๒๓ รายการ

๓. อ้างพยานวัตถุที่ขอให้ศาลเรียกจากผู้ร้อง และหรือสำนักงาน ป.ป.ช. ๑ รายการ คือ เทปบันทึกเสียงการประชุมครั้งที่ ๕๘/๒๕๕๓ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๓ ของผู้ร้อง ซึ่งศาลเห็นว่าพยานวัตถุดังกล่าวเป็นเรื่องภายในของผู้ร้อง ศาลจึงไม่เรียกให้

๔. อ้างส่งพยานวัตถุ ๗ รายการ และพยานเอกสารประกอบคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ๒๒๕ รายการ

๕. ในระหว่างพิจารณาได้อ้างส่งเอกสารรวม ๕๒ รายการ ศาลหมาย ล. ๑ ถึง ล. ๕๒ และพยานวัตถุรวม ๗ รายการ ศาลหมาย วล. ๑ ถึง วล. ๗

สรุปคำแถลง คำเบิกความ การซักค้าน และถามถึง ในการออกนั่งพิจารณา ดังนี้

๑. ผู้ร้อง โดยนายกล้านรงค์ จันทิก รับผิดชอบต่ออำนาจแถลงยืนยันข้อเท็จจริงตามคำร้อง และตอบซักค้านของทนายความผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกร้องว่าการกระทำหน้าที่ทุกอย่างของผู้ร้องต่อผู้ถูกร้อง เป็นไปโดยชอบแล้วทุกประการ

๒. ส่วนผู้ถูกร้อง แถลงยืนยันข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องในประเด็นข้อกฎหมาย และเท็จจริง ตามที่กล่าวไว้ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของผู้ถูกร้องทุกประเด็น รวมทั้งได้นำพยานบุคคลมาเบิกความ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ ๒ คน คือ นายสุรศักดิ์ วาจาสิทธิ์ และนายประสิทธิ์ ดำรงไชย กรรมการ ป.ป.ช. ฝ่ายข้างน้อย พร้อมทั้งส่งคำให้การ เป็นหนังสือของพยานบุคคลอีก ๕ คน คือ คู่สมรสผู้ถูกร้อง นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์, นายศักรินทร์ ร่วมรังษี, นายวิโรจน์ นวลแข และนายสุรวิทย์ มาไพศาลสิน ต่อศาลรัฐธรรมนูญสนับสนุนข้อต่อสู้ในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้ถูกร้องได้กล่าวไว้ในคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ของผู้ร้อง รวมทั้งได้แถลงการปิดคดีเป็นหนังสือ สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๒.๑ ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เพราะเข้าดำรง ตำแหน่งก่อนวันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ แม้จะมีบทเฉพาะกาลให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก่อน วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับยังคงดำรงตำแหน่งต่อไปตามรัฐธรรมนูญนี้ แต่มิได้มีบทบัญญัติให้ต้องยื่น บัญชี ๑ สำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีได้เข้ามาดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ทั้งนี้ หากจะวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญ ผู้ถูกร้องก็พ้นจากตำแหน่ง ก่อนที่จะครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑ คือ ก่อนครบสามสิบวัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ

๒.๒ รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยเฉพาะในส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน จะใช้บังคับได้ ต้องมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และรายละเอียด ในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้ที่จะต้องถูกบังคับได้ทราบถึงแนวทางในการปฏิบัติก่อน ทั้งนี้ เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ที่ให้ผู้ร้องกำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อนและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จึงใช้บังคับได้ ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. เพิ่งประกาศใช้ระเบียบโดยให้มีผลใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ หลังจากผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว การยื่น บัญชี ๑ ของผู้ถูกร้องจึงเป็นการยื่นบัญชี ๑ ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม

๒.๓ ผู้ร้องไม่มีอำนาจยื่นเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้วินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้อง เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีเจตนารมณ์จะใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่เท่านั้น เพราะนอกจากจะใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” แล้ว โทษยังกำหนดให้ “พ้นจากตำแหน่ง” และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นองค์ประกอบของกันและกัน คือ ให้พ้นจากตำแหน่งแล้ว จึงห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี ดังนั้น เมื่อผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้ว การห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองจึงมิอาจใช้บังคับกับกรณีของผู้ถูกร้องได้

นอกจากนี้ มาตรา ๒๕๕ มีไว้เพื่อควบคุมมิให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ แสดงรายการทรัพย์สิน โดยบิดเบือนเพื่อเตรียมการใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริตหรือปกปิดทรัพย์สินที่ได้มาจากการใช้อำนาจหน้าที่โดยทุจริต ดังนั้น การยื่นบัญชี ฯ โดยมีรายการไม่ครบถ้วนด้วยความเข้าใจผิดหรือผิดพลาด เป็นเรื่องที่จะต้องดำเนินการให้มีการแก้ไขเสียให้ถูกต้อง ไม่ใช่เป็นเหตุที่จะให้สรุปว่า มีความ “จงใจ” ไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือ “จงใจ” ยื่นบัญชี ฯ โดยมีข้อความอันเป็นเท็จ หรือ “จงใจ” ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ เพราะการยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว อาจเกิดขึ้นจากเหตุใดๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวกับการกระทำเพื่อเตรียมการทุจริตหรือเพื่อปกปิดประโยชน์ที่ตนได้มาโดยทุจริต มิให้ปรากฏต่อสาธารณะก็ได้ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ “จำกัดสิทธิ” ในทางการเมืองอันเป็นสิทธิพื้นฐานของประชาชน ซึ่งรุนแรงกว่าการ “จำกัดสิทธิ” การใช้บทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ จึงต้องคำนึงถึงหลักนิติธรรม และเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติดังกล่าวอย่างเคร่งครัด ด้วยเหตุนี้คำว่า “จงใจ” ในมาตรา ๒๕๕ จึงมิใช่ “เจตนา” ธรรมดา หากแต่ต้องมีเจตนาพิเศษที่จะเป็นมูลเหตุให้นำไปสู่การถอดถอนผู้หนึ่งผู้ใดจากตำแหน่งทางการเมืองตามที่ส่วนที่ ๓ และดำเนินคดีอาญาตามส่วนที่ ๔ การจะพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ใดจงใจหรือไม่ จึงต้องมีความชัดเจน โดยมีหลักเกณฑ์ว่า เป็นการกระทำเพื่อให้ได้ประโยชน์หรือเตรียมเพื่อจะให้ได้รับประโยชน์อันมิชอบ บทบัญญัติในหมวด ๑๐ ของรัฐธรรมนูญมุ่งป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหาประโยชน์โดยมิชอบจากตำแหน่งหน้าที่ และต้องหมายความถึงการจงใจของ “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” โดยตรง ไม่ใช่ให้การ “จงใจ” ของบุคคลอีกคนหนึ่งซึ่งแม้จะเป็นคู่สมรส มาสันนิษฐานว่า เป็นการจงใจของผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ในเรื่องนี้ เมื่อข้อเท็จจริงเป็นที่ยุติว่ารายการทรัพย์สินที่บกพร่องในการยื่นบัญชี ฯ เป็นของคู่สมรสผู้ถูกร้อง หากผู้ร้องจะสันนิษฐานว่าคู่สมรสผู้ถูกร้องจงใจปกปิด การจงใจนั้นก็ไมอาจนำมาอนุมานว่าผู้ถูกร้องเป็นผู้ “จงใจ” ตามมาตรา ๒๕๕ ได้

๒.๔ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติให้ผู้ร้องตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน ๆ ที่มีผู้ยื่นบัญชี ๆ ไว้โดยเร็ว เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบต่อไป สิ่งที่ผู้ร้องพึงต้องการอย่างแท้จริง คือ ความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ของผู้ยื่นบัญชี ๆ เมื่อผู้ถูกร้องทราบว่าได้แสดงทรัพย์สินบางรายการด้วยความเข้าใจผิด ก็รีบยื่นแก้ไข แต่ผู้ร้องไม่สนใจรับ หรือให้โอกาสผู้ถูกร้องยื่นเพิ่มเติม กลับรีบเร่งดำเนินการ เมื่อมีการเสนอสรุปความเห็นของคณะกรรมการตรวจสอบ ๆ ต่อผู้ร้องได้รับลงมติโดยฝ่าฝืนระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๒๑ โดยไม่เปิดโอกาสให้ผู้ถูกร้องชี้แจงต่อผู้ร้องก่อน

๒.๕ การที่ผู้ร้องวินิจฉัยว่า ผู้ถูกร้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งเป็นหุ้นของบริษัทต่าง ๆ นั้น ไม่เป็นความจริง เพราะผู้ถูกร้องไม่ได้เป็นเจ้าของหุ้นดังกล่าว โดยได้โอนลอยให้คู่สมรสตั้งแต่ประมาณปี ๒๕๓๕ ก่อนที่จะเข้ามาทำงานการเมือง การโอนลอยนี้ หากผู้รับโอนลอย นำตราสารการโอนหุ้นไปให้ผู้อื่นที่มีชื่อเป็นผู้รับโอนหุ้น ทางทะเบียนหุ้นจะปรากฏชื่อของผู้ถือหุ้นเดิมแล้วข้ามไปเป็นผู้ถือหุ้น โดยไม่ปรากฏชื่อผู้รับโอนหุ้นจากการโอนลอยหุ้น ผู้ร้องไม่มีพยานหลักฐานมานำสืบเป็นอย่างอื่น เพียงแต่อ้างพยานเอกสารที่ปรากฏการโอนหุ้นโดยตรงจากผู้ถูกร้องไปยังบุคคลใกล้ชิด แล้วถือว่า บุคคลเหล่านั้นถือหุ้นแทนผู้ถูกร้อง ซึ่งความจริงเป็นเรื่องที่คู่สมรสผู้ถูกร้องนำหุ้นที่ผู้ถูกร้องโอนลอยให้หันไปโอนเป็นชื่อบุคคลอื่นต่อไป โดยผู้ถูกร้องไม่ทราบ ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการเพิ่มทุนและการซื้อขายอันเกี่ยวกับหุ้นที่ใช้ชื่อบุคคลอื่นถือหุ้นแทน จะใช้เงินของคู่สมรสผู้ถูกร้อง และนำเข้าบัญชีคู่สมรสผู้ถูกร้องทั้งสิ้น

ผู้ถูกร้องไม่ได้ตั้งใจปกปิดหุ้นเหล่านั้น เพราะไม่ใช่หุ้นของผู้ถูกร้อง และคู่สมรสผู้ถูกร้องซึ่งเป็นเจ้าของหุ้น ก็ได้ตั้งใจปกปิด เพราะไม่มีเหตุผลใดที่จะปกปิดเนื่องจากเป็นหุ้นที่ได้มาโดยสุจริต ทั้งนี้ เมื่อเกิดเรื่องขึ้น ผู้ถูกร้องก็ได้ยอมรับถึงความมีอยู่และการไม่ได้แจ้ง พร้อมทั้งยื่นรายการแจ้งเพิ่มเติม ซึ่งแสดงว่า ผู้ถูกร้องมิได้มีเจตนาหรือจงใจปกปิดหรือได้ประโยชน์จากการปกปิด

๒.๖ ผู้ถูกร้องอ้างหลักกฎหมายทั่วไปว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลกระทำการโดยสุจริต ตามหลักรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๓ ว่า ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และหลักตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖ ว่า ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า บุคคลทุกคนกระทำการโดยสุจริต ซึ่งจากหลักกฎหมายดังกล่าว ผู้ร้องจึงมีหน้าที่ต้องนำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้เห็นชัดแจ้งว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชี ๆ ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือจงใจปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ แต่จากสำนวนของผู้ร้อง ไม่มีพยานหลักฐานใดแสดงว่า ผู้ถูกร้องจงใจกระทำการ

ดังกล่าว นอกจากการคาดคิดหรือสันนิษฐานของผู้ร้องว่า ผู้ถูกร้องน่าจะมีมูลเหตุที่ต้องปกปิดรายการทรัพย์สินเหล่านั้น

ส่วนผู้ร้องได้แถลงการณปิดคดีเป็นหนังสือ สรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้

๑. ยืนยันประเด็นข้อเท็จจริงที่บรรยายไว้ในคำร้องว่า ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

๒. ส่วนในประเด็นข้อกฎหมาย ที่ผู้ถูกร้องยกเป็นข้อต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ นั้น ผู้ร้องได้โต้แย้งไว้หน้า ๒๗ - ๒๘ ดังนี้

ประเด็นนี้ จากพยานหลักฐานข้อเท็จจริงฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งเป็นรองนายกรัฐมนตรี ในรัฐบาลพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๐ ต่อมาวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ โดยบัญญัติให้รัฐมนตรีต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบและให้ถือเป็นหน้าที่ และกำหนดองค์กรผู้รับผิดชอบ รวมทั้งระยะเวลาการยื่น ดังที่มาตรา ๒๕๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง... (๒) รัฐมนตรี...” วรรคสอง บัญญัติว่า “บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา...” ประกอบกับมาตรา ๓๐๑ บัญญัติว่า “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้... (๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ และ ๒๕๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้” แสดงให้เห็นว่ารัฐธรรมนูญบัญญัติให้อำนาจตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้แก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้ (๑) ในกรณีที่เป็นการเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ฯลฯ ” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย” และมาตรา ๓๑๗ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินอยู่ในวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้คงเป็นคณะรัฐมนตรีตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้” หมายความว่า รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ “รัฐมนตรี” ในคณะรัฐมนตรีที่ได้รับแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม ยังคงความเป็นรัฐมนตรีในคณะรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญนี้ต่อไป การดำรงตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญนี้ จะต้องถือเอาวันที่รัฐธรรมนูญประกาศใช้ คือวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ เป็นวันที่เริ่มต้นสำหรับการเข้ารับตำแหน่ง ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ จึงมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ข้างต้น ทั้งนี้ ตามนัยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๑๐/๒๕๕๓ กรณีของนายอนันต์ ศวัสदनานนท์ ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๓ กรณีของนายชัชชัย สุเมธโชติเมธา ที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓ กรณีของนายสุชุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๕๓ กรณีของนายโกศล ศรีสังข์ ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และคำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๕๓ กรณีของนายมะฮะฮะ มะสุยี ประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งบุคคลดังกล่าวล้วนดำรงตำแหน่งอยู่ก่อนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ใช้บังคับ และพ้นจากตำแหน่งเมื่อรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกาศใช้บังคับแล้ว เช่นเดียวกับผู้ถูกร้อง และทั้งผู้ถูกร้องเองก็ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ร้อง รวม ๓ ครั้ง ตามกำหนดระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญกำหนดในมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๒ เท่ากับผู้ถูกร้องยอมรับว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญปัจจุบัน ดังนั้น การที่ผู้ถูกร้องยื่นคำร้องชี้แจงต่อผู้ว่าผู้ถูกร้องไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จึงรับฟังไม่ได้

สำหรับประเด็นข้อกฎหมายอีกข้อหนึ่งที่ผู้ถูกร้องต่อสู้ว่า ถ้าผู้ถูกร้องจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน กรณีของผู้ถูกร้องก็ไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ โดยต่อสู้ในการแถลงปิดคดีเป็นหนังสือยืนยันข้อต่อสู้เดิมว่า

๑. หากจะวินิจฉัยว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญใหม่ รัฐธรรมนูญก็ได้บัญญัติให้ยื่นภายใน ๓๐ วันนับแต่วันเข้าดำรงตำแหน่ง ผู้ถูกร้องได้ดำรงตำแหน่งมาพ้น ๓๐ วันแล้ว และหากจะตีความต่อไปว่าให้นับ ๓๐ วันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญใช้บังคับ ผู้ถูกร้องก็พ้นจากตำแหน่งก่อนที่จะครบกำหนดต้องยื่น คือ ก่อนครบ ๓๐ วันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ

๒. ในกรณีที่จะวินิจฉัยว่า บทบัญญัติในหมวด ๑๐ ว่า “การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ” โดยเฉพาะใน ส่วนที่ ๑ ว่าด้วย “การแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” ใช้บังคับได้ทันทีหรือไม่นั้น มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ก็ได้บัญญัติให้เห็นเจตนารมณ์อย่างชัดเจนว่าต้องมีหลักเกณฑ์ วิธีการ และรายละเอียด ในการปฏิบัติ เพื่อให้ผู้จะต้องถูกบังคับได้ทราบถึงแนวทางปฏิบัติก่อน จึงบัญญัติไว้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดระเบียบอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยต้องส่งให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญก่อน และประกาศในราชกิจจานุเบกษา จึงให้ใช้ได้ แต่ประธานกรรมการ ป.ป.ป. เพิ่งจะประกาศใช้ระเบียบเช่นนั้น เมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และให้มีผลใช้บังคับได้ ตั้งแต่วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ อันเป็นเวลาภายหลังที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว การที่สำนักงาน ป.ป.ป. โดยเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ป. กำหนดเอาเองว่าผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ก่อน รัฐธรรมนูญประกาศใช้บังคับจะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามรัฐธรรมนูญใหม่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ โดยกำหนดแบบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ตามรัฐธรรมนูญใหม่ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ โดยกำหนดแบบบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นเอง จึงเป็นการกำหนดระเบียบและแบบบัญชี ๑ เอง โดยมีได้ผ่านขั้นตอน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรา ๓๒๑ วรรคสอง ก่อนข้อกำหนดและแบบดังกล่าวจึงใช้ไม่ได้ และไม่อาจนำมาใช้บังคับกับผู้ถูกร้องได้ การที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ จึงเป็นการยื่นตามรัฐธรรมนูญเดิม ดังนั้น มาตรา ๒๕๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันจึงไม่อาจนำมา ใช้บังคับกับผู้ถูกร้องได้ และเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ป. ออกระเบียบมาใช้บังคับแล้วในวันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๑ ระเบียบนั้นย่อมไม่อาจนำมาใช้บังคับกับผู้ถูกร้องได้เช่นกัน เพราะในขณะนั้นผู้ถูกร้องไม่ได้เป็น “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” อีกต่อไปแล้ว

๓. บทบัญญัติมาตรา ๒๕๕ เห็นได้ชัดแจ้งว่ามีเจตนาจะใช้กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่ง “ยังดำรงตำแหน่งอยู่” เท่านั้น เพราะนอกจากจะใช้คำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” แล้ว ผลร้ายอันเป็นโทษที่กำหนดไว้จึงกำหนดให้ “พ้นจากตำแหน่ง” แต่ในกรณีของผู้ถูกร้องนี้ ผู้ถูกร้อง ได้พ้นจากตำแหน่งมาเป็นเวลานานแล้วตั้งแต่ก่อนที่จะครบ ๓๐ วันนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ บทลงโทษต่อไปที่ห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี “นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง” ก็เป็นบทบัญญัติที่เป็นองค์ประกอบของกันและกัน การให้พ้นจากตำแหน่ง กล่าวคือ เมื่อให้พ้นจาก ตำแหน่งแล้วจึงห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งใดๆ อีกเป็นเวลา ๕ ปี มิใช่เป็นบทลงโทษที่เป็นเอกเทศของกัน และกัน เพราะใช้คำว่า “และ” ดังนั้น เมื่อการที่จะให้ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งเป็นไปไม่ได้ เพราะผู้ถูกร้อง ได้พ้นจากตำแหน่งไปก่อนแล้ว บทลงโทษที่ตามมาจึงไม่อาจนำมาบังคับใช้กรณีของผู้ถูกร้องได้ เพราะถ้าถือ เอาว่าแม้ผู้ไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๒๕๕ จะพ้นจากตำแหน่งไปแล้วก็ยังนำมาตรา ๒๕๕ มาใช้บังคับได้

ก็จะเท่ากับว่าการลงโทษนี้ไม่มีวันสิ้นสุด กล่าวคือ สมมติว่า ป.ป.ช. พบว่ามีการกระทำความผิดในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า และตีความว่าผู้ถูกร้องต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่มิควินิจฉัย จึงถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอีก ๕ ปี นับแต่วันที่ถูกลงโทษโดย ป.ป.ช. ให้พ้นจากตำแหน่ง ผู้ไม่ปฏิบัติตามจึงตกอยู่ภายใต้อาณัติแห่งการลงโทษโดยไม่มีเวลาอันจำกัด ซึ่งเป็นไปไม่ได้เพราะเป็นการขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและขัดต่อหลักนิติธรรมเป็นอย่างยิ่ง เพราะแม้แต่ในกรณีของการร่ำรวยผิดปกติตามมาตรา ๒๕๔ ซึ่งเป็นความผิดมิโทษทางอาญามีความร้ายแรงกว่าการไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ ไม่ครบถ้วนและเป็นเจตนารมณ์สำคัญของหมวด ๑๐ แห่งรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๗๕ ยังบัญญัติว่า ต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกิน ๒ ปี ในกรณีของผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งมาเกิน ๒ ปีแล้ว จึงถูกหยิบยกขึ้นพิจารณาอันเป็นการขัดต่อหลักการที่เทียบเคียงได้จากมาตรา ๗๕ ดังกล่าว ดังนั้น ผู้ร้องจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยกรณีของผู้ถูกร้องเป็นเรื่องพิจารณานี้ได้

ในประเด็นนี้ ผู้ร้องชี้แจงว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติเป็นเอกฉันท์ ให้อำนาจของผู้ร้องไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๕๕ แล้ว ดังนั้น จึงไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยอีก แต่อย่างไรก็ตามผู้ร้องขอกราบเรียนว่า ในกรณีดังกล่าวนี้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๒๕๒ บัญญัติให้ผู้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องยื่นบัญชี ฯ เป็น ๓ ระยะ กล่าวคือ ครั้งที่ ๑ กรณีเข้ารับตำแหน่งต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่ ๒ กรณีพ้นจากตำแหน่งต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง และครั้งที่ ๓ กรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปี ต้องยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย ซึ่งในการยื่นบัญชีครั้งที่ ๒ และครั้งที่ ๓ นั้น เป็นการยื่นบัญชีในขณะที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแล้ว แต่ก็ต้องถูกให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นทั้ง ๓ ครั้ง ดังกล่าว ตามมาตรา ๒๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งหากผลการตรวจสอบปรากฏว่าเป็นการจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ก็จะมีบทลงโทษ ๒ ประการ กล่าวคือประการที่หนึ่ง ทำให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นหรือนับวันที่ตรวจพบว่ามีกระทำความผิด แล้วแต่กรณี และประการที่สองคือ ผู้นั้นต้องถูกห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ซึ่งผลบังคับดังกล่าว ถ้าเป็นกรณีที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วก็จะมีผลบังคับในประการที่สองคือ ห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา ๕ ปี ซึ่งกรณีดังกล่าวศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยผู้ดำรงตำแหน่ง

ทางการเมือง ซึ่งพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี จำนวน ๔ ราย ได้แก่ นายอนันต์ ศวัสตานนท์ อดีตประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๓) นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๓) นายโกศล ศรีสังข์ อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๕๓) และนายมะฮฺมุเซ็น มะสุยี อดีตประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๕๓) และวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าวจำนวน ๑ ราย ได้แก่ กรณีนายสุขุม เชิดชื่น สมาชิกวุฒิสภา (คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓) ข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องประเด็นนี้จึงรับฟังไม่ได้

พิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อโต้แย้งในประเด็นข้อกฎหมายของผู้ถูกร้องและผู้ร้อง ทั้ง ๒ ประเด็นนี้ ประเด็นที่ ๒ เป็นประเด็นข้อกฎหมายที่สำคัญกว่าประเด็นที่ ๑ ทั้งนี้เพราะแม้จะฟังได้ว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ เนื่องจากดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีต่อมาจนถึงวันที่รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ใช้บังคับในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ถูกร้องซึ่งพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วตั้งแต่วันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ก่อนที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ตามมาตรา ๒๕๒ กรณีเข้ารับตำแหน่งถึง ๒ วัน จะอยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ เนื่องจากเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ - มาตรา ๒๕๔ แตกต่างจากเจตนารมณ์ของ มาตรา ๒๕๕

นอกจากนั้น การที่ผู้ร้องยกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๔ เรื่อง มาสนับสนุนข้ออ้างของผู้ร้องนั้นยังไม่อาจฟังเป็นที่ยุติได้ว่าผู้ถูกร้องในกรณีนี้จะอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ทั้งนี้ เพราะคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๔ กรณีนั้น ผู้ถูกร้องมิได้ต่อสู้ว่ามาตรา ๒๕๕ ใช้บังคับกับเขาไม่ได้เพราะเขาได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว แต่ต่อสู้เพียงข้อเดียวว่าเขามีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ เช่น กรณีนายอนันต์ ศวัสตานนท์ อดีตประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๓) นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๓) นายโกศล ศรีสังข์ อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๕๓) และนายมะฮฺมุเซ็น มะสุยี อดีตประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๕๓) ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยชี้ขาดเพียงประเด็นเดียวว่า ผู้ถูกร้องทั้ง ๔ ราย มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ และเมื่อฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกร้องมิได้จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องทั้ง ๔ คน จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ส่วนกรณีนายสุขุม เชิดชื่น

สมาชิกวุฒิสภา (คำวินิจฉัยที่ ๑๒/๒๕๕๓) นั้น อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อย่างชัดเจน เพราะผู้ถูกร้อง (นายสุขุม เชิดชื่น) ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คือ สมาชิกวุฒิสภาอยู่ในวันที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบการกระทำอันเป็นการละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และยื่นเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่า นายสุขุม ฯ มีหน้าที่ต้องยื่นเอกสารประกอบบัญชี ฯ และจงใจไม่ยื่นเอกสารประกอบบัญชี ฯ ให้ครบตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยชี้ขาดว่า นายสุขุม ฯ จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ซึ่งทำให้นายสุขุม ฯ ต้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

จึงเห็นได้ว่า คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญทั้ง ๕ กรณี มีข้อเท็จจริงแตกต่างจากกรณีของผู้ถูกร้องซึ่งต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของมาตรา ๒๕๕ เพราะผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองคือ ตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี แล้วในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกกรณีเข้ารับตำแหน่งภายใน ๓๐ วัน ต่อผู้ร้อง

ดังนั้น การที่ผู้ร้องยกเอามติเอกฉันท์ของศาลรัฐธรรมนูญให้รับคำร้องของผู้ร้องไว้พิจารณาตามมาตรา ๒๕๕ เป็นข้อโต้แย้งว่า ไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยประเด็นนี้อีก ยังรับฟังเป็นที่ยุติไม่ได้ เพราะเมื่อตุลาการแต่ละท่านฟังข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องแล้ว ย่อมมีสิทธิที่จะวินิจฉัยเป็นอย่างอื่นได้ ในทำนองเดียวกันการยกคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ เพียงอย่างเดียวมาสนับสนุนข้ออ้างของผู้ร้องน่าจะไม่ใช่เพียงพอที่จะรับฟังเป็นที่ยุติได้ เพราะศาลรัฐธรรมนูญอาจกลับคำวินิจฉัยของตนก็ได้ เมื่อผู้ถูกร้องยกข้อต่อสู้ในประเด็นข้อกฎหมายที่ยังไม่เคยมีผู้ถูกร้องคนใดยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้มาก่อน หรือเมื่อศาลรัฐธรรมนูญพบข้อกฎหมายใหม่เอง ดังจะเห็นได้จากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕๘ - ๖๒/๒๕๕๔ ที่วินิจฉัยว่าทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาล มิใช่องค์กรตามรัฐธรรมนูญ จึงไม่มีอำนาจเสนอปัญหาให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ อันเป็นการกลับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๔/๒๕๕๑ ซึ่งเคยวินิจฉัยไว้ว่า เทศบาล เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และมีอำนาจเสนอปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ผ่านประธานรัฐสภาให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยได้

๓. กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคำร้อง

พิจารณาแล้ว เห็นว่าก่อนที่จะวินิจฉัยว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจที่จะยื่นคำร้องเพื่อลงโทษผู้ถูกร้องตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ได้หรือไม่ หรือจะยกคำร้องตามที่ผู้ถูกร้องได้ต่อสู้ว่า ผู้ร้องไม่มีอำนาจที่จะใช้มาตรา ๒๕๕ ลงโทษผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองแล้วในวันที่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อผู้ร้อง ผู้ถูกร้องจึงมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่อยู่ในบังคับของ มาตรา ๒๕๕ เพราะไม่มีตำแหน่งทางการเมือง ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะวินิจฉัยชี้ขาดลงโทษ

ให้ผู้ถูกร้องพ้น และต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง จึงต้องนำหลักกฎหมายและกระบวนการใช้บังคับกฎหมายที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาวิเคราะห์เพื่อค้นหา ความหมายและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ ที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นข้อพิพาททางกฎหมายในกรณีนี้ ทั้งนี้ เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ที่เป็นประเด็นข้อพิพาท ในกรณีนี้มีความเกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ มาตราอื่นๆ อีกหลายมาตราโดยเฉพาะมาตราต่างๆ ในหมวด ๑๐ ว่าด้วย การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐

มาตรา ๒๕๑ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่น
- (๖) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

บัญชีตามวรรคหนึ่งให้ยื่นพร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริง ของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้งสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษี ที่ผ่านมา โดยผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีและสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ ทุกหน้าด้วย

มาตรา ๒๕๒ บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา ๒๕๑ ให้แสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่จริงในวันที่ยื่นบัญชีดังกล่าว และต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังต่อไปนี้

- (๑) ในกรณีที่เป็นกรเข้ารับตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง
- (๒) ในกรณีที่เป็นกรพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายในสามสิบวันนับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง
- (๓) ในกรณีที่บุคคลตามมาตรา ๒๕๑ ซึ่งได้ยื่นบัญชีไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่ง หรือก่อนยื่นบัญชีหลังจากพ้นจากตำแหน่ง ให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ผู้ดำรงตำแหน่งตาย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งพ้นจากตำแหน่ง นอกจากต้องยื่นบัญชีตาม (๒) แล้ว ให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปีด้วย

มาตรา ๒๕๓ เมื่อได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติหรือกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติซึ่งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมอบหมาย ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทุกหน้า

บัญชีและเอกสารประกอบตามวรรคหนึ่งของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีให้เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็วแต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีดังกล่าว บัญชีของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นห้ามมิให้เปิดเผยแก่ผู้ใด เว้นแต่การเปิดเผยดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อการพิจารณาพิพากษาคดีหรือการวินิจฉัยชี้ขาด และได้รับการร้องขอจากศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว

มาตรา ๒๕๔ ในกรณีที่มีการยื่นบัญชีเพราะเหตุที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดพ้นจากตำแหน่งหรือตาย ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนั้น แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบรายงานดังกล่าวให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ในกรณีที่ปรากฏว่าผู้ดำรงตำแหน่งตามวรรคหนึ่งผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕๕ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามี การ

กระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดแล้ว ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๐๑ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภาตามมาตรา ๓๐๕

(๒) ใ้สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๓๐๘

(๓) ใ้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัวผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เพื่อดำเนินการต่อไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๔) ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงรวมทั้งความเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา ๒๕๑ และมาตรา ๒๕๖ ตามบัญชีและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้

(๕) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี และนำรายงานนั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ และมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย โดยอนุโลม

มาตรา ๓๐๓ ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด หรืออัยการสูงสุด ผู้ใด มีพฤติการณ์รั่วรัวผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่าการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนผู้นั้นออกจากตำแหน่งได้

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งดังต่อไปนี้ด้วย คือ

(๑) กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

(๒) ผู้พิพากษาหรือตุลาการ พนักงานอัยการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ทั้งนี้ ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา ๓๐๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติตามมาตรา ๓๐๗ ให้ถอดถอนบุคคลตามมาตรา ๓๐๓ ออกจากตำแหน่งได้ คำร้องขอดังกล่าวต้องระบุพฤติการณ์ที่กล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวกระทำความผิดเป็นข้อ ๆ ให้ชัดเจน

๑๓๑

มาตรา ๓๐๕ เมื่อได้รับคำร้องขอตามมาตรา ๓๐๔ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติดำเนินการไต่สวนโดยเร็ว

เมื่อไต่สวนเสร็จแล้ว ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทำรายงานเสนอต่อวุฒิสภา โดยในรายงานดังกล่าวต้องระบุให้ชัดเจนว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดมีมูลหรือไม่เพียงใด พร้อมทั้งระบุเหตุแห่งการนั้น

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาตามคำร้องขอข้อใดเป็นเรื่องสำคัญ จะแยกทำรายงานเฉพาะข้อนั้นส่งไปให้วุฒิสภาพิจารณาไปก่อนก็ได้

ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีมติว่าข้อกล่าวหาใดมีมูลนับแต่วันดังกล่าว ผู้ดำรงตำแหน่งที่ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติ และให้ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานและเอกสารที่มีอยู่พร้อมทั้งความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๓๐๖ และอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แต่ถ้าคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเห็นว่าข้อกล่าวหาใดไม่มีมูล ให้ข้อกล่าวหาข้อนั้นเป็นอันตกไป

ในกรณีที่อัยการสูงสุดเห็นว่ารายการ เอกสาร และความเห็นที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งให้ตามวรรคสี่ยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ ให้อัยการสูงสุดแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบเพื่อดำเนินการต่อไป โดยให้ระบุข้อที่ไม่สมบูรณ์นั้นให้ครบถ้วนในคราวเดียวกัน ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติและอัยการสูงสุดตั้งคณะทำงานขึ้นคณะหนึ่ง โดยมีผู้แทนจากแต่ละฝ่ายจำนวนฝ่ายละเท่ากัน เพื่อดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แล้วส่งให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อไป ในกรณีที่

คณะทำงานดังกล่าวไม่อาจหาข้อยุติเกี่ยวกับการดำเนินการฟ้องคดีได้ ให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีอำนาจดำเนินการฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทน ก็ได้

มาตรา ๓๐๖ เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา ๓๐๕ แล้ว ให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณากรณีดังกล่าวโดยเร็ว

ในกรณีที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติส่งรายงานให้นอกสมัยประชุม ให้ประธานวุฒิสภาแจ้งให้ประธานรัฐสภาทราบเพื่อนำความกราบบังคมทูลเพื่อมีพระบรมราชโองการเรียกประชุมรัฐสภาเป็นการประชุมสมัยวิสามัญ และให้ประธานรัฐสภาลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๓๐๗ สมาชิกวุฒิสภามีอิสระในการออกเสียงลงคะแนนซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ มติที่ให้ถอดถอนผู้ใดออกจากตำแหน่ง ให้ถือเอาคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

ผู้ใดถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหรือให้ออกจากราชการนับแต่วันที่ถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนและให้ตัดสิทธิผู้นั้นในการดำรงตำแหน่งใดในทางการเมืองหรือในการรับราชการเป็นเวลาห้าปี

มติของวุฒิสภามาตรานี้ให้เป็นที่สุด และจะมีการร้องขอให้ถอดถอนบุคคลดังกล่าวโดยอาศัยเหตุเดียวกันอีกมิได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนการพิจารณาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาตรา ๓๐๘ ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ถูกกล่าวหาว่าร้ายรอยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจพิจารณาพิพากษา

บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับกับกรณีที่บุคคลดังกล่าวหรือบุคคลอื่นเป็นตุลาการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนด้วย

มาตรา ๓๐๙ ผู้เสียหายจากการกระทำตามมาตรา ๓๐๘ มีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อให้ดำเนินการตามมาตรา ๓๐๑ (๒) ได้ตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๓๐๕ วรรคหนึ่ง วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับอนุโลม

มาตรา ๓๑๐ ในการพิจารณาคดี ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยึดสำนวนของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นหลักในการพิจารณา และอาจได้สวนหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้ตามที่เห็นสมควร

ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๖๕ มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วยโดยอนุโลม

บทบัญญัติว่าด้วยความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตาม มาตรา ๑๖๖ และมาตรา ๑๖๗ มิให้นำมาใช้บังคับกับการพิจารณาคดีของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๓.๒ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ซึ่งมีไม่ใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอย่างอื่นของรัฐ

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (๑) นายกรัฐมนตรี
- (๒) รัฐมนตรี
- (๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (๔) สมาชิกวุฒิสภา
- (๕) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (๑) และ (๒) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (๖) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา
- (๗) ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร

(๘) ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร

(๙) ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

“ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวงหรือกระทรวง สำหรับข้าราชการพลเรือน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเหล่าทัพ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด สำหรับข้าราชการทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

“ผู้เสียหาย” หมายความว่า ผู้เสียหายจากการกระทำความผิดอันเป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายวยผิดปกติ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น

“ผู้ถูกกล่าวหา” หมายความว่า ผู้ซึ่งถูกกล่าวหาหรือมีพฤติการณ์ปรากฏแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าได้กระทำการอันเป็นมูลที่จะนำไปสู่การถอดถอนจากตำแหน่งการดำเนินคดีอาญา ขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน หรือการดำเนินการทางวินัย ตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และให้หมายความรวมถึงตัวการ ผู้ใช้หรือผู้สนับสนุนในการกระทำความผิดด้วย

“ประธานกรรมการ” หมายความว่า ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

“อนุกรรมการ” หมายความว่า อนุกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

“พนักงานเจ้าหน้าที่” หมายความว่า เลขาธิการ และข้าราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงข้าราชการ หรือพนักงานซึ่งมาช่วยราชการในสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ซึ่งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติได้แต่งตั้งให้ปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ” หมายความว่า การที่ทรัพย์สินหรือหนี้สินในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งในลักษณะที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือหนี้สินลดลงผิดปกติ

“ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควรสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่

มาตรา ๓๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งในการนี้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดและเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้นได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว

มาตรา ๓๕ ในกรณีที่ผลการตรวจสอบปรากฏว่าทรัพย์สินมีความเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นผิดปกติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. แจ้งให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทายาท หรือผู้จัดการมรดก แล้วแต่กรณี ชี้แจงการได้มาของทรัพย์สินดังกล่าวก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

ในบางกรณีที่ปรากฏว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติให้
ประธานกรรมการส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อ
ดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติ
นั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๘๐ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๗๕ ในกรณีที่มีการกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาวินิจฉัยเบื้องต้นก่อนว่า พฤติการณ์หรือเรื่อง
กล่าวหา นั้นเข้าหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะรับไว้พิจารณาหรือไม่ ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ซึ่งได้
แสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้แล้ว ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน
และหนี้สินดังกล่าวมาประกอบการพิจารณาด้วย

การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือ
พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี

มาตรา ๑๑๕ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและ
เอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้กำหนด
หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือ
ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท
หรือทั้งจำทั้งปรับ

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติและเจตนารมณ์ของมาตราต่างๆ ในหมวด ๑๐ มีความ
สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญปัจจุบันที่ต้องการ “ปฏิรูปการเมืองไทยให้ระบบการเมืองมี
ความชอบธรรม โดยการกำหนดให้การใช้อำนาจรัฐมีความโปร่งใส (รายงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ
๒๕๕๐)” ด้วยเหตุนี้รัฐธรรมนูญจึงกำหนดกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
ซึ่งหมายความรวมถึง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองด้วย ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๔ โดยเฉพาะตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี อันเป็นตำแหน่งทางการเมืองที่สามารถใช้อำนาจรัฐได้อย่างกว้างขวาง
ดังนั้นรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ จึงแบ่งกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐออกเป็นช่วงๆ และบัญญัติ
วิธีการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นตำแหน่งไปแล้ว และที่ยังดำรงตำแหน่งอยู่ไว้แตกต่างกัน
โดยมีคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เป็นกลไกสำคัญ
ในกระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอันเป็นเรื่องที่ไม่เคยมีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับก่อนๆ เลย
ทั้งนี้ก็เพราะรัฐธรรมนูญปัจจุบันต้องการป้องกันมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ ใช้อำนาจรัฐในทาง

ทุจริตเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตน ครอบครัว และพวกพ้อง เพื่อถอนทุนที่ใช้ไปอย่างมากในการเลือกตั้ง หรือสะสมทุนทรัพย์ไว้ใหม่ เพื่อใช้ประโยชน์ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

โดยที่รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ดังกล่าว จึงได้กำหนดขั้นตอนในการตรวจสอบอำนาจรัฐไว้ใน หมวด ๑๐ เริ่มตั้งแต่มาตรา ๒๕๑ ซึ่งกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ เช่น นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี เป็นต้น มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง โดยต้องยื่น เอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว รวมทั้ง สำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา และผู้ยื่นจะต้องลงลายมือชื่อ รับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชี ฯ และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้าด้วย ซึ่งเห็นได้ชัดว่ารัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ ต้องการให้ผู้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี แสดงความโปร่งใสเกี่ยวกับทรัพย์สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ที่มีอยู่จริงในวัน เข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง โดยยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบ และสำเนาภาษีเงินได้ในรอบปีที่ผ่านมา ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความมีอยู่จริงของทรัพย์สิน และหนี้สินของตน พร้อมทั้งแสดงที่มาของรายได้ของตนว่ามาจากแหล่งใดบ้าง ก่อนที่จะเข้ารับดำรง ตำแหน่งทางการเมือง และหลังจากพ้นตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ภายในสามสิบวัน นับแต่วัน เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่งและภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่งดังกล่าวแล้ว เป็นเวลาหนึ่งปีตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ด้วย

ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ บัญญัติขั้นตอนการตรวจสอบบัญชี ฯ ดังกล่าวไว้ว่า “เมื่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบแล้ว ให้ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประธาน ป.ป.ช. มอบหมาย ลงลายมือชื่อ กำกับไว้ทุกหน้า” และถ้าบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบนั้นเป็นของนายก รัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เปิดเผยให้สาธารณชนทราบโดยเร็ว แต่ต้องไม่เกิน สามสิบวันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าว ทั้งนี้ เพื่อให้สาธารณชนมีโอกาสช่วยตรวจสอบ ความถูกต้องและความมีอยู่จริงของรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ปรากฏในบัญชี ฯ ดังกล่าว โดยหวังว่า เมื่อประชาชนผู้ใดพบหรือสงสัยว่ารายการทรัพย์สินและหนี้สินรายใด ของนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี คนใดน่าจะไม่ได้ถูกต้องและไม่ตรงกับความเป็นจริง จะได้แจ้งให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบเพื่อทำการ ตรวจสอบต่อไป พร้อมทั้ง กับการตรวจสอบที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องทำด้วยตนเองอยู่แล้ว ตามที่

บัญญัติในมาตรา ๒๕๓ วรรคสามว่า “ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว”

เหตุที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๓ วรรคสาม บัญญัติไว้ว่า ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่ปรากฏในบัญชี ฯ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยเร็ว ก็เพราะรัฐธรรมนูญมาตรานี้ไม่ต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่าง ๆ ที่ตั้งใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบอยู่ในตำแหน่งต่อไป ซึ่งอาจจะทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นสามารถใช้อำนาจรัฐ กระทำการทุจริตเพื่อแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง อันเป็นสิ่งที่รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ต้องการป้องกันและปราบปราม โดยมอบหมายให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นกลไกสำคัญในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ

ดังนั้น หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริงของรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ปรากฏอยู่ในบัญชี ฯ ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองยื่นไว้โดยเร็ว หรือปล่อยให้เนิ่นนานไปเป็นปี ๆ จนกระทั่งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น พ้นจากตำแหน่งไปไม่ว่ากรณีใด เช่น ลาออก หรือหมดวาระ เป็นต้น ก็น่าจะถือได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ครบสมบูรณ์ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ อันจะทำให้เกิดปัญหาในการใช้บังคับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งต้องการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่เคารพเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ตั้งแต่เข้ารับตำแหน่งครบสามสิบวัน พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปโดยเร็ว และต้องห้ามมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ อีกต่อไปเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

จากที่กล่าวมาแล้ว จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ได้กำหนดกระบวนการในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้อย่างชัดเจนเช่นกันว่า ควรจะทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในหมู่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอย่างไร และภายในเวลาเท่าใด

นอกจากรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ จะได้บัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการและกลไกในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐดังกล่าวแล้ว รัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ นี้ ยังได้กำหนดโทษที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

จะได้รับจากการกระทำที่เป็นการละเมิดบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย ซึ่งอาจแยกอธิบายได้เป็น ๔ ประการด้วยกัน ตามความหนักเบาของความผิดที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกระทำ ดังนี้

๑. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๔ เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปหรือตายแล้วตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งทำการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินตามบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งที่สอง และหรือครั้งที่สามว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติจากการยื่นครั้งที่หนึ่ง ทั้งนี้ถ้าผู้พ้นจากตำแหน่งที่ยื่นบัญชี ฯ หรือทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้ที่พ้นจากตำแหน่งเพราะตาย ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเชื่อว่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นได้มาโดยชอบ ศาลฎีกา ฯ ก็มีอำนาจจะพิพากษาให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน

๒. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จิตใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ พ้นจากตำแหน่ง นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นตามมาตรา ๒๕๒ หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่ามีกรกระทำดังกล่าว แล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องเสนอเรื่องดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด

แต่ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดพ้นจากตำแหน่งไปก่อนที่จะยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ผู้นั้นไม่น่าจะต้องรับโทษตามมาตรา ๒๕๕ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการจะเอาโทษกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่แสดงความไม่โปร่งใสในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตั้งแต่เข้ารับตำแหน่ง โดยให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในขณะนั้น นับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชี หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบหรือนับแต่วันที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ อีกเป็นเวลา ๕ ปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

จะเห็นได้ว่า การตีความบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังกล่าว สอดคล้องกับ มาตรา ๓๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งขยายความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ให้มีความชัดเจนไว้ดังนี้

“มาตรา ๓๔ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ กำหนดหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือนับแต่วันที่ตรวจพบว่าการกระทำความผิดแล้วแต่กรณี และห้ามมิให้ ผู้นั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในการนี้ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าเป็นการจงใจยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ แต่ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ผู้นั้น ได้กระทำไปในตำแหน่งดังกล่าว”

การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๒ เพิ่มข้อความ “ที่ดำรงอยู่” ต่อจากคำว่า “ให้พ้นจากตำแหน่ง” ก็เพราะรัฐสภาต้องการทำให้ความหมาย ของตัวบทในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มีความชัดเจนขึ้นว่า ตำแหน่งทางการเมืองที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการให้พ้นนั้นหมายถึง ตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ในวันที่ยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรก ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจพบว่า บัญชี ๑ ที่ยื่นนั้นมียาการเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามคำร้องของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นก็จะต้องพ้นจากตำแหน่งไป และแม้ว่าผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่ง ไปก่อนโดยการลาออกหรือครบวาระก่อนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะตรวจพบว่าบัญชี ๑ ที่ยื่นไว้เป็นเท็จ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นก็จะต้องรับโทษส่วนที่สองที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ คือ ต้องห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ เพราะผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองผู้นั้นได้ทำความผิดสำเร็จแล้ว ตั้งแต่วันที่ยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งทำให้ผู้นั้นอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕

ดังนั้น ถ้าจะตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ว่าสามารถใช้กับผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง ไปแล้วก่อนครบกำหนดสามสิบวัน ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ กำหนดให้ผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองต้องยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะเป็นผลประหลาดที่ไม่สอดคล้องกับ เจตนารมณ์ของรัฐสภาที่ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑ มาตรา ๓๔ ซึ่งต้องการลงโทษ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองซึ่งละเมิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ โดยให้พ้นจากตำแหน่ง

ที่ดำรงอยู่โดยเร็ว ผลที่ประหลาดจากการตีความดังกล่าวก็คือ เป็นการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วโดยที่ผู้นั้นมิได้ละเมิดเจตนาารมณัของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่อย่างใด

นอกจากนั้น หากจะตีความแบบขยายความเจตนาารมณัของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ให้รวมถึงผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกภายในสามสิบวันด้วย โดยถือว่า เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ผู้นั้นต้องอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แม้จะพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก และต้องรับโทษตาม มาตรา ๒๕๕ ในส่วนที่สองคือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง จะเกิดปัญหาข้อกฎหมายตามมาจากการตีความแบบขยายความดังกล่าวทันที คือ ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปโดยการตายหลังจากเข้ารับตำแหน่งได้เจ็ดวัน ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกภายในสามสิบวัน กรณีเข้ารับตำแหน่ง ใครจะเป็นผู้ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และหากจะถือว่า ทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้ตายมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แทนผู้ตายเหมือนในกรณียื่นบัญชี ฯ ครั้งที่สอง ตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๒) ก็คงไม่ได้เพราะไม่มีรัฐธรรมนูญมาตราใดรองรับ

เมื่อทายาทหรือผู้จัดการมรดกของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งเพราะตายไม่มีหน้าที่ตามกฎหมายต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็น่าจะถือได้ว่าผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปโดยการลาออกก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง ไม่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิฉะนั้น จะไม่เป็นธรรมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองโดยการลาออกหลังจากเข้ารับตำแหน่งเจ็ดวันก่อนครบกำหนดเวลายื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก เนื่องจากผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ตายหรือลาออกก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก อยู่ในสภาวะเดียวกัน คือ ไม่มีโอกาสจะใช้อำนาจรัฐหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง และหรือพวกพ้องได้อีกต่อไปเหมือนกัน หรือ หากจะถือว่าผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองโดยการลาออกก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในสามสิบวัน กรณีเข้ารับตำแหน่งยังมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) ก็ไม่อาจถือได้ว่า การยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าวจะทำให้ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่น่าจะถือว่าการยื่นบัญชี ฯ ดังกล่าวของผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ภายในสามสิบวัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง เป็นการแสดงถึงการตระหนักในหน้าที่ของผู้นั้นที่ต้องยื่นบัญชี ฯ เพราะได้เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง

มาระยะหนึ่ง รวมทั้งเป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจของผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วที่ต้องการ แสดงความโปร่งใสเกี่ยวกับบัญชี ฯ ทรัพย์สินและหนี้สินของตนและคู่สมรสเท่านั้น และหากบัญชี ฯ ที่ยื่นครั้งแรกกรณีเข้ารับตำแหน่ง ครั้งที่สองและครั้งที่สามกรณีพ้นจากตำแหน่งมีรายการใดเป็นเท็จ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ไม่อาจใช้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ มาลงโทษผู้ยื่นบัญชี ฯ ทั้งสามครั้งได้ แต่อาจดำเนินคดีกับผู้ยื่นบัญชี ฯ เท็จฐานแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงานได้ หรือจะใช้รัฐธรรมนูญ ๒๕๕ ยื่นเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ ถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งไปแล้วนั้นมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ เพื่อให้ศาลฎีกา ฯ ยึดทรัพย์สิน ที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

เนื่องจาก บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เป็นบทบัญญัติที่ต้องการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองที่จงใจละเมิดเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ โดยให้พ้นจากตำแหน่งไปโดยเร็วหลังจาก เข้ารับตำแหน่งครบสามสิบวันแล้ว หากผู้นั้นจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือยื่นบัญชี ฯ เท็จ และห้ามมิให้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง อันเป็นการลงโทษทางการเมือง ที่รุนแรงเพราะเป็นการจำกัดสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งรัฐธรรมนูญปัจจุบันรับรองไว้ เช่น สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาและผู้บริหาร ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ และสิทธิได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นๆ เป็นต้น ศาลจึงต้องใช้หลักการตีความอย่างจำกัดและเคร่งครัด และจะต้องไม่ใช้การตีความแบบขยายความ ให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา

พิจารณาแล้ว การตีความบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อย่างจำกัด และอย่างเคร่งครัด ไม่น่าจะทำให้กระบวนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐใน หมวด ๑๐ ส่วนที่ ๑ ว่าด้วยการแสดงบัญชี ฯ ล้มเหลว เพราะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ไม่แสดงความโปร่งใสและความสุจริตในการยื่นบัญชี ฯ จะต้องถูกกำจัดให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองอยู่แล้ว หลังจากเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองครบสามสิบวัน และจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกหรือยื่นบัญชี ฯ เท็จต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องทำหน้าที่ตรวจสอบพฤติการณ์ดังกล่าวของผู้ที่เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองครบสามสิบวันโดยเร็ว นอกจากนั้น แม้ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นจะรีบลาออก หลังจากเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง ครบสามสิบวันแล้ว ผู้นั้นก็จะตกอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และต้องรับโทษในส่วนที่สอง ของมาตรานี้คือ ต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นละเมิดรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ อย่างแจ้งชัด

๓. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตามกระบวนการตรวจสอบที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๐๔ และมาตรา ๓๐๕ เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการประจำระดับสูง เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือตุลาการศาลปกครองสูงสุด เป็นต้น ออกจากตำแหน่ง กล่าวคือ เมื่อประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวนหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร หรือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนห้าหมื่นคน ซึ่งกล่าวหาว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการประจำระดับสูงดังกล่าว มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ส่อไปในทางทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ส่อว่ากระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม หรือส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวนตามข้อกล่าวหาที่ได้รับจาก ประธานวุฒิสภาและหากพบว่าข้อกล่าวหามีมูล ก็ให้รายงานต่อประธานวุฒิสภาดำเนินการ เพื่อให้วุฒิสภามีมติต่อไปว่าจะถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการระดับสูงที่ถูกกล่าวหาออกจาก ตำแหน่งหรือไม่

หากในระหว่างที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำลังดำเนินการไต่สวนข้อกล่าวหาอยู่นั้น หรือกรณี อยู่ระหว่างการพิจารณาของวุฒิสภา ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการประจำระดับสูงดังกล่าว พ้นจากตำแหน่งไป ไม่ว่าจะในกรณีใดๆ เช่น ลาออก หรือครบวาระ กระบวนการตรวจสอบบุคคลดังกล่าว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ มาตรา ๓๐๖ และมาตรา ๓๐๗ ก็น่าจะยุติ เพราะไม่มีผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองหรือทางราชการที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งอีกต่อไป และผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองผู้นั้น ก็จะไม่ถูกตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี ตามมาตรา ๓๐๗ แต่ถ้าการกระทำของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นมีมูลเป็นความผิดอาญาด้วย คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีหน้าที่จะต้องทำตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๕ วรรคสี่ คือ ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาลฎีกา แผนคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป แม้ผู้นั้นจะพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว

๔. ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๘ มาตรา ๓๐๙ และมาตรา ๓๑๐ เพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่างๆ โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น ที่ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๙ กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้รับคำร้องกล่าวหาและดำเนินการไต่สวนข้อกล่าวหาดังกล่าว หากพบว่าข้อกล่าวหาข้อใดมีมูลให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานและเอกสารพร้อมทั้งความเห็นไปยัง

อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป หากศาลฎีกา ฯ ดังกล่าวตัดสินว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ถูกฟ้องมีความผิดตามฟ้อง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นก็ต้องรับโทษตามคำพิพากษาของศาลฎีกา ฯ ดังกล่าว แม้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าวจะพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนที่ศาลฎีกา ฯ ตัดสินโดยการลาออกหรือครบวาระก็ตาม โดยไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาของศาลฎีกา ฯ ไปยังองค์กรตามรัฐธรรมนูญใดๆ อีก เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๑ วรรคท้ายบัญญัติไว้ว่า “คำสั่งและคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้เปิดเผยและเป็นที่สุด”

พิจารณาแล้ว เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ บัญญัติให้เอาโทษกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองแตกต่างกัน ดังนี้

๑. ให้เอาโทษกับผู้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วไม่ว่าในกรณีใดๆ เช่น ลาออก ครบวาระ หรือตาย โดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบบัญชี ฯ ที่ยื่นไว้และดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๘ วรรคสอง คือ ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติของผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วตกเป็นของแผ่นดิน

๒. ให้เอาโทษกับผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่โดยให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการตรวจสอบตามกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตราต่างๆ คือ

๒.๑ ดำเนินการตามมาตรา ๒๕๕ โดยเร็วเมื่อครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ในสามสิบวันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง เพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้นพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ และห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ อีก เป็นเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ เมื่อมีกรณีเข้าองค์ประกอบของความผิดที่สำเร็จแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๕๕ คือ

(๑) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน หรือ

(๒) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้ใดจงใจยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีเข้ารับตำแหน่งภายในสามสิบวัน พร้อมเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบโดยในขณะที่ยื่นบัญชี ฯ ผู้นั้นยังอยู่ในตำแหน่ง

(๓) ทั้งนี้ แม้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจทำการตรวจสอบบัญชี ฯ ถ้าชำรุดกระทั่งผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งไปแล้ว ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ยื่นบัญชี ฯ เท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบก็ยังคงต้องรับโทษส่วนที่สอง คือ ห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองใดๆ เป็นเวลาห้าปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่ง

๒.๒ ดำเนินการตามมาตรา ๓๐๔ และมาตรา ๓๐๕ เพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากตำแหน่ง เมื่อเกิดกรณีครบองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๓๐๓ คือ (๑) ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๓๐๓ ในขณะที่ดำรงตำแหน่ง (๒) ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจนถึงวันที่วุฒิสภามีมติให้ถอดถอน

๒.๓ ดำเนินการตามมาตรา ๓๐๘ และมาตรา ๓๐๙ เพื่อให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต่อไป เมื่อเกิดกรณีเข้าองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๓๐๘ คือ (๑) ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดตามมาตรา ๓๐๘ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๒) แม้จะพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วหลังถูกกล่าวหา ก็ไม่พ้นโทษตามคำพิพากษาของศาล ฯ

จะเห็นได้ว่า การใช้หลักการตีความกฎหมาย หรือตีความรัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ ในหมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษต้องใช้หลักการตีความอย่างจำกัด และตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ตามที่อธิบายมาแล้วนี้เป็นหลักการตีความที่ศาลในนานาประเทศที่ใช้ระบบ Civil Law ใช้กันมานานแล้ว ซึ่งมีหลายวิธีด้วยกัน (ดูศาสตราจารย์ ดร. อักษรพร จุฬารัตน การตีความกฎหมาย, ๒๕๕๒)

๑. หลัก Golden Rule อันเป็นหลักการตีความที่ศาลสูงของอังกฤษนำมาใช้เสริมหลักการตีความตามตัวอักษร (Literal Rule) เพื่อไม่ให้เกิดผลที่ประหลาด (Absurd) หรือไม่สมเหตุสมผล (Inconsistency) ที่อาจจะเกิดขึ้นหากใช้แต่หลักการตีความตามตัวอักษรเพียงอย่างเดียว

๒. หลัก Mischief Rule เป็นหลักการตีความที่เปิดโอกาสให้ศาลอังกฤษได้พิจารณาบทบัญญัติลายลักษณ์อักษรที่รัฐสภาตราขึ้นโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่ตราขึ้นใหม่อันเป็นหลักการตีความที่เหมือนกันหลักการตีความกฎหมายในระบบ Civil Law ที่เรียกว่า Logical หรือ Teleological Interpretation นั่นเอง อันเป็นที่ยอมรับกันว่าศาลมีหน้าที่จะต้องค้นหาเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นได้อย่างกว้างขวาง โดยอาจจะเริ่มจากการพิเคราะห์บทบัญญัติของกฎหมายนั้นทั้งหมดที่มีส่วนสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งหมดหรือทั้งฉบับ ซึ่งจะให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายนั้นได้ชัดเจนขึ้น โดยอาจจะดูจากประวัติความเป็นมาของการจัดทำกฎหมายนั้น (Historical Interpretation) ซึ่งสามารถค้นหาได้จากแหล่งต่างๆ เช่น ตัวร่างกฎหมายเดิมที่เสนอต่อสภา บันทึกหลักการและเหตุผล บันทึกชี้แจงในการเสนอร่างกฎหมายและจากรายงานของคณะกรรมการการของรัฐสภา เป็นต้น การตีความตามหลักการดังกล่าวนี้เหมือนกับหลัก Subjective และ Objective Interpretation ที่ศาลสูงของเยอรมันใช้ตีความกฎหมายมานานแล้วเช่นกัน

๓. หลัก Restrictive Interpretation หรือหลักการตีความอย่างจำกัดและเคร่งครัด ซึ่งจะใช้กับการตีความกฎหมายที่เอาโทษกับผู้กระทำผิด โดยศาลจะต้องไม่ตีความแบบขยายความ (Extensive Interpretation) ให้เป็นโทษกับผู้กระทำผิด เพราะจะขัดกับหลักกฎหมายที่ว่า เมื่อไม่มีบทบัญญัติกฎหมายกำหนดการกระทำไว้เป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ก็จะลงโทษมิได้

จึงสรุปหลักการตีความกฎหมายที่จะใช้กับการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ได้ว่า ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องใช้หลักการตีความอย่างจำกัดหรืออย่างเคร่งครัด เพราะเป็นบทบัญญัติที่เอาโทษกับผู้กระทำผิด และหากจะตีความแบบขยายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา ๒๕๑ ให้หมายรวมถึง ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกภายในสามสิบวันด้วย น่าจะเป็นการตีความที่ไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ดังกล่าวแล้ว

ดังนั้น การที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตีความว่า เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๑ มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบ กรณีเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองภายในสามสิบวันและพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ ว่า ผู้ที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว จะต้องอยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ด้วย ก็จะไม่เป็นธรรมกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วก่อนที่จะกระทำการเข้าองค์ประกอบของความผิดตามมาตรา ๒๕๕ เสียอีก และหากจะอ้างว่าการตีความมาตรา ๒๕๕ อย่างเคร่งครัดเช่นนี้จะทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ทุจริตรีบลาออกก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก ภายในสามสิบวัน กรณีเข้ารับตำแหน่งเพื่อหนีโทษ ส่วนที่สอง คือ ถูกตัดสิทธิมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลาห้าปี นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง ข้อสันนิษฐานดังกล่าวน่าจะไม่มีเกิดขึ้น เพราะผู้ที่เข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองย่อมอยากอยู่ในตำแหน่งให้นานที่สุดที่จะนานได้ และหากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นั้นทุจริตจริง ผู้นั้นก็อาจได้รับโทษทางอาญาจากการทุจริตของเขา ซึ่งอาจทำให้เขาต้องถูกตัดสิทธิในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองนานกว่าห้าปีเสียอีก เช่น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๕ (๔) บัญญัติลักษณะต้องห้ามของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้ว่า ได้แก่ บุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยพ้นจากโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันเลือกตั้ง... เป็นต้น และโทษฐานทุจริตต่อหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหมวดความผิดต่อหน้าที่ราชการ จะมีโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปี ถึงตลอดชีวิต

นอกจากนั้น บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐยังได้กำหนดวิธีการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไว้แตกต่างกันด้วย ตามความหนักเบาของการกระทำที่เข้าข่ายอันเป็นความผิดตามที่บัญญัติไว้ในมาตราต่างๆ รวมทั้งบทบัญญัติพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ ในหมวด ๓ ว่าด้วยการตรวจสอบ
ทรัพย์สินและหนี้สินในส่วนที่ว่าด้วย “การแสดงผลรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง
ทางการเมืองตั้งแต่ มาตรา ๓๒ - มาตรา ๓๘ โดยเฉพาะมาตรา ๓๕ ของ พระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญดังกล่าว ล้วนเป็นบทบัญญัติที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องใช้หลักการตีความอย่างจำกัด เพื่อหา
ความหมายและเจตนารมณ์ของบทบัญญัติมาตราต่างๆ ที่อยู่ในกลุ่มเดียวกัน และจะต้องไม่ใช่หลัก
หรือวิธีการตีความกฎหมายแบบขยายความที่เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกร้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ถ้าศาลรัฐธรรมนูญ ใช้วิธีการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แบบขยายความให้รวมทั้งผู้ที่พ้นจาก
ตำแหน่งทางการเมืองไปแล้ว ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑ ครั้งแรกภายในสามสิบวันนับแต่เข้ารับตำแหน่ง
ย่อมจะเป็นการตีความที่เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกร้อง เมื่อนำมาปรับใช้กับปัญหาข้อกฎหมาย
ที่เป็นประเด็นข้อพิพาทในกรณีนี้

พิจารณาแล้วเห็นว่า ถ้าใช้หลักการตีความกฎหมายหรือบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕
อย่างเคร่งครัดหรืออย่างจำกัด และไม่ใช้หลักการตีความแบบขยายความให้เป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหา
หรือผู้ถูกร้อง อันไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญมาตรานี้แล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕
น่าจะใช้บังคับกับผู้ถูกร้องไม่ได้ เพราะในวันที่ผู้ถูกร้องยื่นบัญชี ๑ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อวันที่
๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ผู้ถูกร้องไม่เพียงจะทำหน้าที่ของผู้ถูกร้อง ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ๑
ครั้งแรกตามมาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) ถึงสองวันเท่านั้น แต่ในวันนั้นผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่ง
ทางการเมืองไปแล้วอีกด้วย จากการลาออกจากนายกรัฐมนตรีนองพลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ ในวันที่ ๖
พฤศจิกายน ๒๕๕๐ ซึ่งทำให้ผู้ถูกร้องไม่มีโอกาสจะใช้อำนาจรัฐในตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เพื่อหา
ประโยชน์ให้แก่ตนเอง ครอบครัว และพวกพ้อง ซึ่งรัฐธรรมนูญ หมวด ๑๐ ต้องการตรวจสอบและ
ป้องกันมิให้มีการใช้อำนาจรัฐโดยมิชอบและหากตรวจพบว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในขณะนั้น
กระทำผิดเข้าข่ายมาตราต่างๆ ก็จะต้องถูกลงโทษตามความหนักเบาของการกระทำผิดดังได้วิเคราะห์
ให้เห็นแล้ว และหากจะถือว่าผู้ถูกร้องยังต้องอยู่ในตำแหน่งต่อไปจนกว่าคณะรัฐมนตรีชุดใหม่จะเข้ารับหน้าที่
ตามมาตรา ๒๑๕ วรรคหนึ่ง (๑) ก็ไม่อาจถือได้ว่าในระหว่างนั้น ผู้ถูกร้องยังดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ตามความหมายของมาตรา ๒๕๕ วรรคหนึ่ง ดังนั้น จึงไม่น่าเชื่อว่า จะมีเหตุจงใจใดๆ ที่ทำให้ผู้ถูกร้อง
จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือ
ปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

สำหรับเหตุจูงใจหลายประการที่ผู้ร้องอ้างว่าเป็นเหตุที่ทำให้ผู้ถูกร้องจงใจปกปิดรายการทรัพย์สินที่ควรแจ้งให้ทราบ คือหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลใกล้ชิดในบริษัทต่าง ๆ ซึ่งมีมูลค่ารวมกว่า ๔.๕ พันล้านบาท ในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้งนั้น อันเป็นการแสดงถึงการประกอบธุรกิจที่ไม่สุจริตของผู้ถูกร้อง ซึ่งผู้ถูกร้องได้ปฏิบัติเช่นนี้มานานแล้ว เพราะ

- (๑) ต้องการเข้าไปครอบงำกิจการของบริษัทต่าง ๆ โดยมีให้ใครรู้
- (๒) ต้องการมิให้เจ้าหน้าที่มีอำนาจต่อรองเพิ่มมากขึ้นในการประណหนนี้
- (๓) ต้องการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๓๕

ซึ่งผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสต้องรายงานการได้มาหรือการจำหน่ายหลักทรัพย์ทุกร้อยละ ๕

- (๔) ต้องการใช้อ้อมลูภายในที่ตนรู้เพื่อประโยชน์ในการซื้อขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์
- (๕) ต้องการช่วยให้นายบรรณพจน์ ดามาพงศ์ ซึ่งได้รับหุ้นบริษัท ชินวัตร คอมพิวเตอร์ ฯ

จำนวน ๔.๕ ล้านหุ้น ราคาหุ้นละ ๑๖๔ บาท เป็นเงิน ๗๓๘ ล้านบาท จากการให้โดยเสน่หาของ คู่สมรสผู้ถูกร้องผ่านการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๐ ไม่ต้องเสียภาษีเงินได้ ที่ควรต้องเสียให้รัฐกว่า ๒๕๐ ล้านบาท

(๖) เพราะเกรงว่าหากเปิดเผยรายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่อยู่ในชื่อของบุคคลใกล้ชิดต่าง ๆ จะทำให้สาธารณชนและบุคคลอื่นทั่วไปรู้ถึงพฤติกรรมอันไม่โปร่งใสและไม่สุจริตของผู้ถูกร้อง ซึ่งมีตำแหน่ง เป็นรองนายกรัฐมนตรี

พิจารณาแล้ว เหตุจูงใจเหล่านี้ล้วนเป็นเรื่องเกี่ยวกับการทำธุรกิจ ซึ่งผู้ถูกร้องและคู่สมรส มีเสรีภาพที่จะทำได้ถ้าไม่ขัดต่อกฎหมาย ซึ่งรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕๐ รับรองไว้อย่างแข็งขัน และผู้ถูกร้อง ได้ต่อสู้ไว้ว่า ผู้ถูกร้องได้โอนลอยหุ้นของตนให้คู่สมรสไปนานแล้วตั้งแต่ผู้ถูกร้องเริ่มเข้าสู่วงการเมือง ในปี ๒๕๓๗ ประกอบกับการทำธุรกิจดังกล่าวไม่มีเรื่องใดเกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจหน้าที่ของผู้ถูกร้อง ในฐานะรองนายกรัฐมนตรี จึงไม่น่าเชื่อว่า จะเป็นเหตุทำให้ผู้ถูกร้องซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี เพียงยี่สิบเจ็ดวัน ภายใต้รัฐธรรมนูญใหม่จงใจยื่นบัญชี ฯ เท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ตามที่ผู้ร้องอ้าง แต่ถ้าผู้ร้องเห็นว่าเหตุจูงใจ ๕ ประการแรกเป็นการละเมิดกฎหมายใด ผู้ร้องก็มีอำนาจ ที่จะแจ้งให้องค์กรที่มีอำนาจในการใช้บังคับกฎหมายนั้นดำเนินคดีกับผู้ถูกร้องหรือคู่สมรสได้ นอกจากนี้ ไม่ปรากฏหลักฐานใดๆ ในคำร้องว่าในระหว่างที่ผู้ถูกร้องดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีนั้น ได้ใช้อำนาจรัฐ เพื่อประโยชน์ในการทำธุรกิจของผู้ถูกร้อง หรือคู่สมรส ประกอบกับเมื่อสาธารณชนซึ่งได้ทราบข่าวการปกปิด รายการทรัพย์สินที่เป็นหุ้นที่อยู่ในชื่อของผู้ใกล้ชิดของคู่สมรสผู้ถูกร้องในบริษัทต่าง ๆ ก็มิได้แสดงความเกลียดชังผู้ถูกร้อง ตามที่ผู้ร้องตั้งข้อสันนิษฐานไว้ แต่กลับเห็นใจลงคะแนนเสียงให้พรรคการเมือง

ของผู้ถูกร้องกว่า ๑๑ ล้าน ๖ แสนเสียงเศษ หรือประมาณ ๔๐.๖๔ % ของผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งทั้งหมด ๒๕ ล้าน ๕ แสนคนเศษในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๖ มกราคม พ.ศ. ๒๕๕๔ ด้วยเหตุนี้ จึงเห็นว่ามูลเหตุจูงใจที่ผู้ร้องยกขึ้นมาสนับสนุนคำร้องไม่มีน้ำหนักพอที่จะรับฟังได้ว่าเป็นเหตุที่ทำให้ผู้ถูกร้องจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

พิจารณาแล้ว การที่ผู้ร้องยกเอาคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญหลายกรณี เช่น กรณีนายอนันต์ ศวีสตนานนท์ อดีตประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๑๐/๒๕๕๓) นายชัชชัย สุเมธโชติเมธา อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๑๑/๒๕๕๓) นายโกศล ศรีสังข์ อดีตที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (คำวินิจฉัยที่ ๒๗/๒๕๕๓) และนายมะฮูเซ็น มะสุยี อดีตประจำสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี (คำวินิจฉัยที่ ๒๘/๒๕๕๓) เพียงอย่างเดียว มาสนับสนุนข้ออ้างของผู้ร้องว่า ผู้ร้องมีอำนาจที่จะยื่นคำร้องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดตามคำร้องในกรณีนี้โดยไม่ได้ยกเหตุผลอื่นมาหักล้างข้อต่อสู้ทางกฎหมายของผู้ถูกร้อง จึงทำให้คำร้องไม่มีน้ำหนักพอที่จะลงโทษผู้ถูกร้องได้ เพราะผู้ถูกร้องได้ต่อสู้ว่า ผู้ถูกร้องไม่อยู่ในบังคับของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ เพราะรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ต้องการลงโทษผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้ารับตำแหน่งครบสามสิบวัน และจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ หรือจงใจยื่นบัญชี ฯ เท็จเท่านั้น รวมทั้งได้ต่อสู้ด้วยว่าผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปก่อนแล้วในวันที่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกต่อผู้ร้องกรณีเข้ารับตำแหน่งซึ่งผู้ถูกร้องใน ๔ กรณีดังกล่าวไม่ได้ยกข้อต่อสู้ในประเด็นข้อกฎหมายดังกล่าวมาสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญเลย กล่าวคือ ผู้ถูกร้องที่กล่าวถึงในคำวินิจฉัยทั้ง ๔ กรณีนั้น ต่อสู้แต่เพียงว่าพวกเขาไม่รู้ว่ามีความที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญใหม่ เพราะพวกเขาได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามรัฐธรรมนูญฉบับเดิม พุทธศักราช ๒๕๓๔

ดังนั้นเมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ที่ยังดำรงตำแหน่งทางการเมือง ต่อมาหลังวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่ คือ รัฐธรรมนูญ พุทธศักราช ๒๕๕๐ ในวันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามนัยบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๗ แล้ว ศาลรัฐธรรมนูญก็ต้องวินิจฉัยชี้ขาดว่า ผู้ถูกร้องในทั้ง ๔ กรณี ซึ่งไม่ยื่นบัญชี ฯ ภายในระยะเวลาที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ กำหนด จงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ แต่ผู้ถูกร้องในกรณีนี้ยกข้อต่อสู้ทางกฎหมายว่า แม้จะถือว่าผู้ถูกร้องมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชี ฯ ต่อผู้ร้อง แต่ผู้ถูกร้องได้พ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรก และเนื่องจากข้อต่อสู้ทางกฎหมายประเด็นนี้เป็นข้อต่อสู้ทางกฎหมายที่สำคัญ ศาลรัฐธรรมนูญจึงต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า ข้อต่อสู้ทางกฎหมายของผู้ถูกร้องในประเด็นนี้ รับฟังได้หรือไม่

พิจารณาแล้ว เห็นว่าข้อต่อสู้ของผู้ถูกร้องในกรณีนี้ที่ว่ามาตรา ๒๕๕ ไม่ใช่บังคับกับผู้พ้นจากตำแหน่งไปแล้วก่อนยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกหรือก่อนครบกำหนดสามสิบวัน ที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกกรณีเข้ารับตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๒ วรรคหนึ่ง (๑) ต่อผู้ร้องรับฟังได้ เพราะการตีความรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ซึ่งเป็นบทลงโทษอย่างหนึ่งต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องใช้หลักการตีความอย่างจำกัดและอย่างเคร่งครัดว่า มาตรา ๒๕๕ ใช้บังคับกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เข้ารับตำแหน่งครบ สามสิบวันและจงใจไม่ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกหรือจงใจยื่นบัญชี ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ผู้ถูกร้องในกรณีนี้ยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกกรณีเข้ารับตำแหน่งหลังจากที่ผู้ถูกร้องพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองไปแล้วในวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๐ ก่อนครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกถึงสามวัน จึงทำให้การยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกของผู้ถูกร้องต่อผู้ร้องในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๐ เป็นการกระทำที่ไม่เข้าองค์ประกอบของความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ตามที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว ว่าการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่จะเข้าข่ายเป็นความผิดสำเร็จตามมาตรา ๒๕๕ จะต้องเป็นการยื่นบัญชี ฯ ครั้งแรกในขณะที่ผู้นั้นยังอยู่ในตำแหน่งทางการเมือง แต่หากผู้ร้องมีข้อมูลจากการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงในรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ถูกร้องในบัญชี ฯ ที่ยื่นต่อผู้ร้องทั้ง ๓ ครั้งว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ผู้ร้องมีอำนาจที่จะดำเนินการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๓๘ ส่งเอกสารทั้งหมดที่มีอยู่พร้อมทั้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยชี้ขาดว่าผู้ถูกร้องไม่มีความผิดตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ และไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยประเด็นข้อกฎหมายและข้อเท็จจริงตามคำร้องอื่น ๆ อีก ให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์ ดร. กระทบ ทงธรรมชาติ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ